

MOLDE KOMMUNE

BARNE- OG UNGDOMSPLAN

2016 – 2026

**Alle barn og unge i Molde skal oppleve en
god og trygg oppvekst**

Forord

Kommunen har gjennom ulike lover ansvar for en rekke tilbud til barn og unge. Dette gjelder barnehage, skole, helsestasjoner mm. Kommunen driver i dag også en rekke tilbud som er tilrettelagt for samme målgruppe som idrettsanlegg, kulturskole mm. Prioritering av gode og universelle tilbud som gir et aktivt og positivt miljø for barn og unge er kanskje den beste grunnlagsinvesteringen kommunen gjør.

Molde kommune har prioritert investeringer relatert til barn og unge. Nyinvesteringene ved Sellanrå skole gjør at alle skoler i kommunen er renoverte, barnehager er bygd, ny kulturskole står klar i 2016 og Molde Idrettspark skal samle det meste av idrettsaktiviteten.

Undersøkelser viser at barn og unge har det relativt godt i kommunen. Likevel ser vi at det er utfordringer. Det gjelder å se alle barn og unge og etablere gode og attraktive tilbud som gjør at alle finner noe som engasjerer. Kommunen får stadig flere innbyggere fra andre kulturer. Fritidsaktiviteter er viktige for å integrere våre nye barn og unge på en god måte.

Handlingsplanen som nå er utarbeidet setter fokus på helheten i tilbudene til barn og unge i kommunen og hvilke tiltak som må gjennomføres. Som planen viser er det mange enheter som må samhandle enda bedre for å gi helhetlige tilbud. Lykkes vi med dette er jeg overbevist om at kommunen blir enda mer attraktiv. Når vi spør unge foreldre som vurderer å flytte hit og etablere seg, er gode og tilrettelagte tilbud til barn og unge viktige spørsmål.

Det er 15 år siden sist kommunen utarbeidet en tilsvarende plan. Jeg er glad for at planen nå foreligger og gir grunnlaget for en diskusjon om helhetlige tilbud til barn og unge. De er framtidens nøkkelpersoner i kommunen.

Arne Sverre Dahl
rådmann

Innhold

Sammendrag	5
1 Innledning	6
1.1 Bakgrunn	6
1.2 Mandat	7
1.3 Avgrensning	7
1.4 Prosjektgruppa	7
1.5 Prosjektarbeidet og oppbygging av planen	7
1.6 Definisjoner og begrepsforklaringer.....	8
2 Rammeverk, sentrale og lokale føringer	9
2.1 Kommuneplanens samfunnsdel, Molde kommune 2013-2022.....	9
2.2 FNs barnekonvensjon	10
2.3 Lov om barnehage	10
2.4 I «Stortingsmelding 19 : Tid for lek og læring— <i>Bedre innhold i barnehagen</i> »	10
2.5 Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (Opplæringslova)	11
2.6 Lov om folkehelsearbeid (Folkehelseloven).....	11
2.7 Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova).....	12
2.8 Trygghet, deltakelse og engasjement – regjeringens arbeid for barn og unge (2015)	12
2.9: Sosial ulikhet i helse: En norsk kunnskapsoversikt (2014)	13
2.10 Barn, miljø og helse - Risiko- og helsefremmende faktorer (2016)	13
2.11 Bedre føre var... Psykisk helse: Helsefremmende og forebyggende tiltak og anbefalinger.....	13
2.12 Fra bekymring til handling, En veileder om tidlig intervensjon på rusområdet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2009)	14
2.13 Lov om helsepersonell m.v.....	14
2.14 Meld. St. 26; Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet	14
2.15 Trygg oppvekst - helhetlig organisering av tjenester for barn og unge	15
3 Bakgrunns materialet, innsamling av data	16
3.1 Molde ungdomsråd	16
3.2 Barnerepresentanten	17
3.3 Oversikt over antall barn og unge i Molde kommune.....	17
3.4 Brukerundersøkelser og kartlegginger	19
3.4.1 Barnehageundersøkelser.....	19
3.4.2 Ungdata	19
3.4.3 Elevundersøkelsen 2015.....	21

3.4.4 SFO-undersøkelser	22
3.4.5 «Betre oppvekst»	22
3.4 Helsetilstand og påvirkningsfaktorer for barn og unge i Molde	28
Kapittel 4 Økonomiske rammer til tilbudet til barn og unge.....	29
Kapittel 5 Hovedsatsinger.....	31
5.1 Alle barn og unge i Molde skal oppleve en god og trygg oppvekst.....	31
5.1.1 Gode universelle arenaer/oppvekstmiljøer	32
5.1.2 Sosial ulikhet.....	32
5.1.3 Tidlig innsats.....	33
5.1.4 Informasjon	33
5.1.5 Samarbeid.....	33
5.1.6 Medvirkning.....	34
5.1.7 Konklusjon	34
Kapittel 6: Handlingsdel for perioden 2016 - 2020:	35
Innledning til handlingsdelen.....	36
Tema 1: Gode arenaer, tjenester og tilbud for alle barn og unge innen barnehage, skole, hjelpetjenester, nærområder, idrett og kultur	37
Tema 2: Styrke samhandling og koordinering.....	39
Tema 3: Tidlig innsats.....	39
Tema 4: Utjevne sosiale forskjeller.....	40
Tema 5: Barn og unges medvirkning	41
Tema 6: Informasjon/digitalisering	41
Referanser og kilder	42

Forsidebilde: Poppeloppeteateret i Molde, mai 2016, foto: Stine Strande

Sammendrag

Kommunestyret vedtok juni 2013 at det skulle utarbeides en ny Barne- og ungdomsplan innen 2016, den forrige planen var fra 2001. Det ble vedtatt at den nye planen skulle være en overordnet og strategisk kommunedelplan, og skulle utarbeides i tråd med kommunens hovedmål og strategier. Viktige føringer skulle være å fremme folkehelse, etterstrebe helhetlig arbeid, styrke samhandling og styrke overganger i tjenesteflyten. En bredt sammensatt prosjektgruppe har stått bak arbeidet med planen, blant annet innhenting av kunnskap fra sentrale føringer og lokale kartlegginger og undersøkelser, innspill fra ulike fagmiljø, og har stått for prioriteringer og utforming av handlingsdelen.

Barn, unge og deres familier utgjør en stor del av kommunens befolkning, og alle kommunens tjenesteområder, offentlige aktører, frivillige og næringsliv har direkte eller indirekte betydning for deres oppvekstmiljø. Mange ulike lover, forskrifter, og andre føringer regulerer arbeid med barn og unge, der de overordnede prinsippene er hentet fra FNs barnekonvensjon. «Barnets beste» som standard ble satt her, og eksisterer fortsatt som begrep. Barnekonvensjonen gir barn og unge rettigheter innen områder som levestandard, skole, medvirkning, kultur og fritid og helse. Flere statlige føringer refererer til og bygger på barnekonvensjonen. Ulike veiledere, rapporter og kunnskapsoppsummeringer fra fag- og forskningsmiljøer har ligget til grunn for handlingsdelen i planen.

Bakgrunns materialet kommer fra brukerundersøkelser, kartlegginger og statistikk fra ulike deler av kommunens tjenester for barn og unge. Ungdataundersøkelse er gjennomført (høst 2015), og det ble foretatt en kartlegging av kommunens ulike tjenester for barn og unge, «Betre oppvekst» etter initiativ fra Fylkesmannen og Fylkeskommunen i Møre og Romsdal. Det har vært åpnet for innspill og forslag fra barn og unge selv og fra fagmiljøer i tjenestene. Sammen med føringer og forskning har dette vært grunnlaget for prosjektgruppens handlingsdel og prioriteringer.

Prosjektgruppa legger til grunn at barne- og ungdomsplanen har to førende perspektiver: Gode, universelle oppvekstmiljøer som inkluderer alle barn og unge, og tidlig innsats for de som trenger ekstra hjelp og støtte. For å få til god effekt av denne tilnærmingen trengs det koordinerte og samordnede tjenester, god informasjon og systemer for medvirkning på alle nivå. Forskning de siste årene viser at ressursinnsats på de universelle arenaene vil ha størst effekt for å utjevne sosiale ulikheter i helse. For kommunen betyr det satsing på gode helsefremmende og inkluderende barnehager og skoler, fritidstilbud og arenaer for egenorganisert aktivitet som inkluderer alle barn og unge, lett tilgjengelige hjelpetjenester og foreldrestøttende tilbud.

For de som trenger ekstra hjelp og støtte i kortere eller lengre perioder skal tidlig innsats være et overordnet prinsipp. Det vil si komme til med hjelp så tidlig så mulig i barna og de unges liv, og så tidlig som mulig ved bekymring for utvikling, helse eller trivsel.

I handlingsplanen foreslås en funksjon som ivaretar koordinering og samhandling på overordnet nivå for å sikre at alle tjenester styrer mot samme mål, og riktig kompetanse settes inn når behovet er der. Det foreslås også systemer for medvirkning fra barn og unge og deres familier på alle nivåer, og at informasjon om hva som finnes av både tilbud og hjelpetjenester gjøres lett tilgjengelig.

Barne- og ungdomsplanen er gjeldende fra 2016 til 2026. Handlingsdelen evalueres årlig som en del av budsjettprosessen. Ny handlingsdel utarbeides senest innen 2020.

1 Innledning

Barn og unge deltar i en rekke fellesskap gjennom hele oppveksten. Familien er den første viktige fellesskapsarenaen og den viktigste rammen for et godt oppvekstmiljø. Godt foreldreskap gir trygge barn. Foreldrestøttende arbeid bidrar til å sikre et best mulig utgangspunkt for barn og unge. Deretter følger barnehage for de fleste og mange år på skolen. I Norge har alle barn opplæringsplikt i ti år og rett til videregående opplæring som må tas ut i løpet av en 5-års periode etter grunnskolen. Barn og unge skulle derfor ha de beste muligheter for å tilhøre gode og utviklende fellesskap i disse viktige årene av sine liv. De fleste barn og unge i Norge trives godt på skolen, får en god utdanning og klarer seg godt i livet. Noen barn trenger ekstra hjelp og støtte. De har ulike grunner til det, hjelpen og støtten må derfor imøtekomme barnas og de unges behov. Det er viktig for barn, unge og barnefamilier at kommunen tenker helhet og sammenheng i alle tjenestene som tilbys. Barn og unge skal møte et samordnet velferdstilbud. Barne- og ungdomsplanen skal omfatte de universelle arenaer og kontaktflater mellom barn og familier og kommunen, og hjelpetilbudet til de som trenger hjelp og støtte utover universelle tiltak.

Barn og unge som er aktive i lokalsamfunnet opplever mestring som fører til tro på at de kan få til noe i eget liv. Når lokalmiljøet møter barn med anerkjennelse og interesse bidrar det til at barn inkluderes. Kommunene har ansvaret for de fleste tjenestene som omfatter barnets oppvekst og utvikling.

Barnehage- og skolemiljøet skal fremme trivsel, læring og helse. De skal også forberede barn og unge til aktivt samfunnsliv, til fremtidens arbeidsmarked, og bidra til sunn selvrealisering på måter som kommer fellesskapet til gode. Tidlig innsats og helsefremming forutsetter helsestasjoner med god tilgjengelighet, gode barnehager og gode skoler. Barnehager som ser det enkelte barn tidlig og gir riktig oppfølging, legger grunnlag for en god overgang til grunnskole.

En ny Barne- og ungdomsplan for Molde kommune for perioden 2016 – 2026 skal sikre gode oppvekstvilkår og nærmiljøer for alle barn og unge i kommunen, med gode, koordinerte og samordnete tjenester, der medvirkning er ivarettatt på alle nivåer. Planen bygger på FN sin barnekonvensjon.

1.1 Bakgrunn

Kommunestyret vedtok 20.06.13 en ny planstrategi for Molde kommune. I planstrategien heter det at det skal utarbeides en ny Barne- og ungdomsplan innen 2016.

Gjeldende Barne- og ungdomsplan 2001-2004 ble vedtatt i Molde kommunestyre i mai 2001.

En ny Barne- og ungdomsplan skal være en strategisk og overordnet kommunedelplan og skal ses i sammenheng med Molde kommunes Kommuneplan samfunnsdel 2013 – 2022, der kommunens hovedmålområder, hovedmål og strategier er beskrevet. Hovedmålområdene omfatter kommunen som samfunnsutvikler, tjenesteleverandør, arbeidsgiver og kommunens økonomi og organisasjon.

Viktige føringer i planarbeidet er å fremme folkehelse, etterstrebe bedring av helhetlig arbeid, styrke samhandling, bedre koordinering og styrke overganger i tjenesteflyten. Disse har vært styrende for gjennomgangen av planer, kartlegging, oversiktsarbeid og innspill.

1.2 Mandat

Prosjektgruppa har fått mandat til å utforme en overordnet Barne- og ungdomsplan for perioden 2016 – 2026 i tråd med kommuneplanen – samfunnsdel, og føringer gitt i planprogrammet. Barne- og ungdomsplanen skal ha som overordnet mål å trekke de lange linjene. Den skal synliggjøre de strategiske valgene og styre utviklingen i ønsket retning. Planen skal identifisere eventuelle områder som ikke inngår i eksisterende planer. Den skal være et verktøy for kommunens helhetlige planlegging og bidra til at kommunens virksomheter samordnes og rettes mot de samme målene. Planen skal styrke koordinering og samhandling av tjenestetilbudet. Handlingsdelen skal gi retning for prioriterte arbeidsområder.

1.3 Avgrensning

Planen gjelder alle barn og unge i aldersgruppen 0-23 år og deres familier. Planen skal være en overordnet plan med en helhetlig tilnærming og vil derfor ikke gå inn i detaljer i de forskjellige spesifikke fagområder.

1.4 Prosjektgruppa

Tone Haukebø Silseth	Rådgiver, leder av prosjektgruppa, Plan- og utviklingsavdelingen
Norunn Brøste Kjersem	Leder Molde ungdomsråd
Randi Myhre	Utviklingssjef, Plan- og utviklingsavdelingen
Ingvil Grytli	Folkehelsekoordinator, Plan- og utviklingsavdelingen
Inger Lise Eidhammer	Enhetsleder, Skjevik barne- og ungdomsskole
Lina Dahlsveen	Rådgiver, Fagseksjon barnehage
Siri Kiviranta	Konsulent, Kulturtjenesten
Therese Grønvold	Avdelingsleder, Kulturtjenesten
Yngve B. Cappelen	Enhetsleder, Barneverntjenesten
Ragnhild Ese	Kommunepsykolog, Helsetjenesten
Torunn Dyrkorn	Barnerepresentanten i Molde kommune

Plan- og utviklingsutvalget er styringsgruppe for planarbeidet. Plan- og utviklingsavdelingen har ansvar for å koordinere planarbeidet. Kommunalsjef i Plan- og utviklingsavdelingen er prosjektansvarlig.

1.5 Prosjektarbeidet og oppbygging av planen

Planprogrammet ble utarbeidet og sendt ut på høring i april 2015. Det gjør rede for formålet med planarbeidet og planprosessen. Planprogrammet ble vedtatt i Molde kommunestyre 3.09.15.

Prosjektgruppa har lagt vekt på at planen skal være basert på kunnskap, fra både sentrale og lokale fagmiljøer. Prioriteringer er foretatt i samsvar med innhentet kunnskap, og i tråd med prosjektets målsettinger. Prosjektgruppa skal vurdere de høringsuttalelser som måtte komme i høringsrunden.

Innsamling av lokal kunnskap og data er foretatt gjennom «Betre oppvekst»- karlegging 2015, Ungdata-undersøkelsen 2015, annen sentral og lokal statistikk, gjennomgang av eksisterende planer, innspill fra ulike interne og eksterne fagmiljøer og enhetsledere og virksomhetsledere. Representanter fra prosjektgruppa har deltatt på flere møter med Molde ungdomsråd og det er foretatt besøk til de to ungdomsklubbene som kommunen driver.

«Betre oppvekst» var et initiativ fra Fylkesmannen og Møre og Romsdal Fylkeskommune, der kommunene i Møre og Romsdal ble invitert til et felles løft for å sette barn og unges oppvekstsvilkår på dagsorden. Viser til punkt 3.3.5.

1.6 Definisjoner og begrepsforklaringer

Tidlig innsats:

Tidlig innsats kan ofte bety at ressurser skal brukes på de yngste barna. I andre sammenhenger betyr tidlig innsats at ressurser settes inn ved første tegn på uheldig utvikling, uansett alder. Tidlig innsats blir brukt som begrep innenfor mange fagområder; helse, skole, barnehage, barnevern m.fl.

Tverrfaglig samarbeid:

Tverrfaglig samarbeid er en arbeidsform som innebærer at ulike yrkesgrupper utfyller hverandre gjensidig for en mest mulig helhetlig tilnærming til brukernes behov (Jakobsen, G. Høgskolen i Oslo).

Psykososialt miljø:

Mellommenneskelige forhold, hvordan barn har det sammen med andre, det sosiale miljøet og hvordan personene opplever dette. Å skape et godt psykososialt miljø betyr at barn kan utvikle seg i trygge omgivelser med utfordringer tilpasset det enkelte barnet.

Tverrsektorielt samarbeid:

Med tverrsektorielt samarbeid menes her arbeid på tvers av de sektorer som må involveres, både innen kommunal, statlig, privat og frivillig sektor for å oppnå ønsket mål og ønsket utvikling.

Folkehelse:

Folkehelse er befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning (Folkehelseloven)

Folkehelsearbeid:

Folkehelsearbeid er «samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen»(Folkehelseloven). Folkehelsearbeid omfatter både helsefremmende og forebyggende arbeid.

Helsefremming:

Helsefremmende arbeid (eng. health promotion) er definert som "den prosess som gjør folk i stand til å bedre bevare sin helse" (www.forebygging.no)

Forebygging:

Forebyggende helsearbeid defineres som alle tiltak som blir gjennomført for å redusere risikoen for sykdom eller for å øke muligheten for god helse i hele eller deler av befolkningen (Gyldendal.no)

- Universelt/primær/befolkningsrettet forebyggende arbeid:

Tiltak rettet mot alle, hele befolkningen, hele grupper med naturlig avgrensing (for eksempel alle gravide, alle førsteklasinger).

- Selektivt/sekundær/grupperettet forebyggende arbeid:

Tiltak rettet mot grupper eller deler av befolkningen som er i risiko for skjevutvikling (for eksempel premature barn, barn av psykisk syke foreldre, flyktninger).

- Indikativ /tertiær/individrettet forebyggende arbeid:

Tiltak rettet mot individ (for eksempel ungdom og ungdommens familie) hvor utfordringer og hjelpebehov er kjent eller skal utredes på bakgrunn av bekymring for skjevutvikling.

2 Rammeverk, sentrale og lokale føringer

Barn- og ungdomsplan 2016-2026 for Molde kommune omhandler flere tjenester og fagområder, og temaer som er regulert i ulike lovverk, planer eller nasjonale og lokale føringer.

Her følger en omtale av noen aktuelle rammeverk og føringer:

2.1 Kommuneplanens samfunnsdel, Molde kommune 2013-2022

Kommuneplanens samfunnsdel, Molde kommune 2013-2022 ble vedtatt i Molde kommunestyre 20. juni 2013. Hovedhensikten med kommuneplanens samfunnsdel er: «Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel, skal kommunen vektlegge viktige utfordringer knyttet til samfunnsutviklingen og synliggjøre de strategiske valgene kommunen har. Spesielt viktig er dette for sentrale samfunnsforhold som generell vekst og utvikling i kommunen, bruk av areal, folkehelse, miljø, barn og unge, integrering, samferdsel og næringspolitikk»

Følgende hovedmål skal være retningsgivende for kommunens arbeid fram mot 2022:

Molde kommune som samfunnsutvikler:

- Molde kommune skal være pådriver for vekst og samarbeid i regionen
- Molde kommune skal ha vekst og utvikling i hele kommunen
- Molde kommune skal drive et aktivt folkehelsearbeid

Molde kommune som tjenesteleverandør:

- Molde kommune skal levere gode tjenester til sine innbyggere
- Molde kommune skal være en effektiv tjenesteleverandør

Molde kommune som arbeidsgiver:

- Molde kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver

Molde kommunens økonomi og administrasjon:

- Molde kommune skal ha økonomisk handlefrihet
- Molde kommune skal ha en effektiv og veldrevet organisasjon

Kommuneplanens samfunnsdel skal synliggjøre utfordringer, mål og strategier for kommunen som tjenesteleverandør og som organisasjon. Gjennom lovmessige krav til tjenestetilbud, har kommunen ansvar for å legge til rette for gode oppvekstvilkår for barn og unge. Utfordringsnotatet (2013) som knyttes til kommuneplanens samfunnsdel, beskriver barn og unges oppvekstvilkår som sammensatte og knyttet til hjem, barnehage, skole og fritid og der forutsetningene er forskjellig. Som en fellesfaktor kommer et trygt og aktivt nærmiljø på mange områder. En viktig utfordring som beskrives i nevnte utfordringsnotat er å utvikle kommunen til å bli et enda bedre sted å vokse opp i.

2.2 FNs barnekonvensjon

Konvensjonen ble vedtatt av FNs generalforsamling 20. november 1989, og fra 13. mai 2014 ble barns rettigheter en del av den norske grunnloven.

«Barnets beste» er et viktig og mye omtalt prinsipp som er nedfelt i artikkel 3: «Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn».

Retten til å sikre medvirkning er nedfelt i Barnekonvensjonen sin artikkel 12. Dette innebærer at alle barn og unge har rett til å si meningen sin, og at dette skal tas på alvor.

Mange av artiklene har sammenheng med de fysiske forholdene i omgivelsene, f.eks. artikkel 27 som fastsetter retten til en god nok levestandard. Andre eksempler er artikkel 29 som fastsetter retten til en god skole og artikkel 31 som fastsetter retten til hvile, fritid og lek og til å delta i kunst- og kulturlivet.

Artikkel 24 understreker at alle barn har rett til et godt helsetilbud. Det temaet er blant annet knyttet opp mot det psykososiale oppvekstmiljøet for barn og unge.

2.3 Lov om barnehage

I Barnehageloven § 1 omtales psykososialt miljø og trivsel slik: «Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.»

De voksne skal behandle hvert barn som subjekt i eget liv med rett til sin egen opplevelsesverden, og med mulighet til å påvirke egen hverdag (Bae, 2009). De skal vise respekt for enkeltbarnet samtidig som de arbeider aktivt for at hvert av barna skal oppleve tilhørighet i et positivt fellesskap, jfr. veileder- Barns trivsel- voksnes ansvar.

2.4 I «Stortingsmelding 19 : Tid for lek og læring— *Bedre innhold i barnehagen*»

I stortingsmeldingen hevdes det at samfunnsøkonomiske analyser viser store gevinster ved å sette inn ressurser tidlig i stedet for å satse på kompenserende tiltak senere. En norsk studie viser at utbyggingen av barnehagetilbudet har positiv effekt på barnas videre utdanning og

arbeidsmarkedstilknytning, særlig for utsatte barn og barn av mødre med lav utdanning. Internasjonale studier viser at offentlig investering i barnehage kan gi en samfunnsøkonomisk gevinst som er om lag ti ganger større enn kostnadene, men størrelsen på gevinsten avhenger av kvaliteten på barnehagetilbudet.

2.5 Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (Opplæringslova)

Opplæringsloven sier at: "Alle elever i grunnskoler og videregående skoler har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring."

Kunnskapsløftet er læreplanverket for grunnskolen i Norge. Den inneholder en generell del og en læreplan for hvert fag. Kunnskapsløftet er en forskrift og styrer arbeidet i alle skoler.

Fra antimobbbeuke på Langmyra skole i 2015

Regjeringen har lagt frem flere stortingsmeldinger om skole og læring de siste årene. Utdanningsdirektoratet har flere viktige veiledere på skoleområdet. Det er gitt sterke føringer for arbeidet med blant annet det psykososiale læringsmiljøet.

2.6 Lov om folkehelsearbeid (Folkehelseloven)

Med Lov om folkehelse (Folkehelseloven, trådte i kraft 1. januar 2012) ble ansvaret for folkehelsearbeidet tillagt kommunene, og ikke kun helsetjenestene, som i tidligere lovverk.

Formålet med loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Folkehelsearbeidet skal være langsiktig og systematisk (Folkehelseloven § 1).

Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting (Folkehelseloven § 4).

Det er bred politisk enighet i Norge om folkehelsearbeidet, og skiftende regjeringer har videreført arbeidet og kommet med egne folkehelsemeldinger. I sittende regjeringens folkehelsemelding Mestring og muligheter (2014-2015), videreføres grunntankene i folkehelsearbeidet. Livskvalitet og trivsel gjennom deltakelse i sosialt fellesskap som gir tilhørighet og opplevelse av mestring poengteres. Det understrekes at folkehelsepolitikken er et ansvar på tvers av sektorer og samfunnsområder, og at det handler om å rette oppmerksomheten mot forhold som påvirker helsen,

både forhold som fremmer helse og forhold som gir risiko for sykdom. Meldingen understreker at denne tilnærmingen bidrar til å synliggjøre at en rekke samfunnssektorer har ansvaret for helseutfordringene. Gode levekår og sosial inkludering er fundamentet for å nå målet om flere leveår med god helse og reduserte helseforskjeller. Sentrale elementer er grunnleggende økonomisk trygghet, tilknytning til utdanning og arbeidsliv og trygge oppvekstvilkår.

Psykisk helse har fått en stor plass i meldingen, det understrekes at psykisk helse skal være en likeverdig del av folkehelsearbeidet, og at sosiale forskjeller i psykisk helse skal reduseres.

2.7 Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova)

I loven fastsettes offentlige myndigheters ansvar for å fremme og å legge til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet slik at alle kan ha mulighet til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk.

Kommunens ansvar i dette er å sørge for økonomiske, organisatoriske, informerende og andre relevante virkemiddel og tiltak som fremmer og legger til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet lokalt.

Oppfølging av kommunens ansvar har stor betydning for alle aktører som legger til rette for kulturaktivitet og kulturopplevelser for barn og unge.

Oppgaven konkretiseres i § 5. *Felles oppgåver:*

Staten, fylkeskommunen og kommunen skal syta for:

- a. at kulturlivet har føreseielege utviklingskår,*
- b. å fremja profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbodet og leggja til rette for deltaking i kulturaktivitetar,*
- c. at personar, organisasjonar og institusjonar har tilgang til informasjon om ordningar med økonomisk støtte og om andre verkemiddel og tiltak.*

2.8 Trygghet, deltakelse og engasjement – regjeringens arbeid for barn og unge (2015)

I regjeringens arbeid for barn og unge, står trygghet og omsorg i familie og nærmiljø, gode tilbud og tjenester i offentlig og frivillig regi sentralt, innbefattet forebygging og tidlig innsats. Det sies at selv om mye er gjort, er det fortsatt et arbeid å gjøre for at alle barn og unge skal oppleve en god og trygg hverdag i et trygt oppvekstmiljø. For å lykkes med dette er kommunenes arbeid av særlig betydning. Det lokale arbeidet må bygge på samspill og samarbeid mellom offentlige og frivillige krefter. For å sikre en best mulig innsats er det viktig at barn og unge blir hørt og at deres synspunkter blir vektlagt. Målet for regjeringen er et oppvekstmiljø med trygghet, læring, trivsel og deltakelse for alle.

En god barndom og ungdomstid er viktig i et livsløpsperspektiv, og kan spare den enkelte og samfunnet for store sosiale og økonomiske kostnader. Regjeringens barne- og ungdomspolitikken bygger på følgende mål og prinsipper:

- En trygg oppvekst i familie og nærmiljø
- Like rettigheter og muligheter
- Deltakelse og innflytelse

- Gode tilbud og tjenester til alle

For å få til en god satsning fremover er regjeringen opptatt av bedre samordning og koordinering på statlig nivå, i kommunene, mellom lokale og sentrale myndigheter og med frivillig sektor. Når barn og unge settes i sentrum, må løsningene formes ut fra hva som er best for dem.

2.9: Sosial ulikhet i helse: En norsk kunnskapsoversikt (2014)

Rapporten konkluderer med at helse, målt i forventet levealder og sykdomsforekomst, avhenger av utdanning, jobb og andre levekår. Den sosiale ulikheten gir seg altså utslag i ulikheter i helse for alle aldersgrupper, inkludert barn og unge. Årsakene til denne ulikheten er mange og sammensatt, og innsats for å motvirke denne ulikheten må rettes mot ulike områder.

Konklusjonen er at strategier som retter seg mot hele befolkningen, universelle tiltak, vil kunne ha størst effekt. Samtidig må innsats gjøres mot grupper og individer som er spesielt utsatt. Samarbeid på tvers av fagmiljøer, utdanning og hjelpetjenester er nødvendig for å bryte uheldige livsløpsbaner og redusere barnefattigdom.

2.10 Barn, miljø og helse - Risiko- og helsefremmende faktorer (2016)

Folkehelseinstituttet presenterte 4. mai 2016 en ny rapport om barn og unges miljø og helse. Målet med rapporten er å presentere forhold som kan ha betydning for barn og unges helse og omgivelser. Barn og unge er hos Statistisk sentralbyrå definert som aldersgruppen under 18 år. Totalt 22 prosent av befolkningen er barn og unge under 18 år. Per 1. januar 2016 var det 1 127 000 barn og unge under 18 år i Norge, i Molde var tallet 5 588.

Folkehelseinstituttet ser at situasjonen for barn og unge i Norge er god sett med et internasjonalt blikk, men det er likevel utfordringer på flere områder. Spesielt ser man at mange forhold varierer med foreldres inntekt og utdanning, slik som overvekt, fysisk aktivitet, kosthold, bruk av tobakk og rusmidler. Internasjonalt har man sett at sosioøkonomisk status også har betydning for skader og ulykker, og det er grunn til å tro at dette også gjelder i Norge. Familiens økonomiske situasjon har stor betydning for barns helse og velferd. Barn med innvandrerbakgrunn er sterkt overrepresentert i lavinntektsgruppen. Unge uføre i alderen 18 til 29 år utgjør 1,6 prosent av befolkningen. På ti år har andelen unge uføre økt.

2.11 Bedre føre var... Psykisk helse: Helsefremmende og forebyggende tiltak og anbefalinger

Rapporten viser en samlet fremstilling av det vi vet og ikke vet, om tiltak som kan fremme psykisk helse, forebygge psykiske plager og psykiske lidelser i Norge. Rapporten er i stor grad bygget på forskningsbasert kunnskap.

De tiltak for barn og unge som har mest effekt er:

- Helsefremmende skoler, kjennetegnet ved et miljø hvor elevene ikke blir mobbet, hvor de er en del av fellesskap med jevnaldrende og hvor de opplever å mestre skolearbeidet
- Høykvalitetsbarnehager. Barnehager med høy kvalitet har en rekke psykisk helsefremmende effekter på de fleste barn
- Hjemmebesøk til førskolebarn

- Styrking av foreldreferdigheter. Mangelfulle foreldreferdigheter og særlig utfordrende foreldreoppgaver er risikofaktorer for senere psykiske problemer hos barnet. Programmer som stryker foreldreferdigheter bør tilbys alle familier med førskolebarn

2.12 Fra bekymring til handling, En veileder om tidlig intervensjon på rusområdet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2009)

Veilederen setter fokus på hva som kan gi grunn til bekymring for et mulig rusrelatert problem, og hvordan en lettere kan gå fra bekymring til handling. Folkehelsearbeidet har blant annet som mål å bidra til tryggere og mere helsefremmende miljø og sunnere levevaner i befolkningen generelt. Helsefremmende faktorer i et folkehelseperspektiv benevnes som beskyttende faktorer i et tidlig intervensjonsperspektiv. Tidlig identifisering, mot til å handle på bakgrunn av bekymring, vite hva som skal gjøres og hvem som gjør hva, har avgjørende betydning for å kunne gripe inn og gi nødvendig hjelp og støtte. Alle som erfarer rusproblemer eller er bekymret for skjevutvikling og/eller begynnende rusproblemer hos andre, har et ansvar for å gjøre noe med bekymringen. Med denne veilederen ønsker Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Politidirektoratet og Helsedirektoratet å gi noen konkrete råd om hvordan veien fra bekymring til handling kan gjøres kortere og lettere for ansatte som er i posisjon til å se et begynnende problem hos barn, ungdom og voksne.

2.13 Lov om helsepersonell m.v.

I følge § 10 har helsepersonell plikt til å bidra til å ivareta mindreårige barn som pårørende. Helsepersonell skal bidra til å ivareta behovet for informasjon og nødvendig oppfølging som mindreårige barn av pasient med psykisk sykdom, rusmiddelavhengighet eller alvorlig somatisk sykdom eller skade kan ha som følge av forelderens tilstand. Helsepersonell som yter helsehjelp til pasient som nevnt i første ledd, skal søke å avklare om pasienten har mindreårige barn. Når det er nødvendig å ivareta barnets behov skal helsepersonell blant annet snakke med pasienten om barnets behov for informasjon eller oppfølging.

2.14 Meld. St. 26; Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet

De kommunale tjenestene er viktige, og blir i årene fremover stadig viktigere for å møte de samlede utfordringene og befolkningens behov for helse- og omsorgstjenester.

Meldingen vektlegger særlig tre satsingsområder: Økt kompetanse, bedre ledelse og teamorganisering. Meldingen peker på at mange brukere opplever helse- og omsorgstjenestene som dårlig koordinerte og lite tilgjengelige. Særlig gjelder dette brukere med store behov. Meldingen beskriver hvordan det kan legges til rette for bedre koordinerte tjenester der helsepersonell arbeider i flerfaglige team. Regjeringen er opptatt av samarbeidet mellom tjenester og koordinering av tjenester. I meldinga beskriver regjeringen deler av det offentliges tilbud slik: *«Regjeringen vil legge til rette for en mer teambasert helse- og omsorgstjeneste. I dag er tjenestene for fragmenterte, bl.a. som følge av siloorganisering. Samlokalisering av tjenester er et godt første steg for bedre samhandling og samordning på tvers av dagens deltjenester.»*

2.15 Trygg oppvekst - helhetlig organisering av tjenester for barn og unge

Møreforskning offentliggjorde rapporten i 2015 i forbindelse med et FoU-prosjekt i regi av KS som pågikk i 2014. Prosjektet skulle legge til rette for kvalitetsutvikling i tjenestene for å skape helhetlige, gode og effektive tjenester for alle utsatte barn og unge. Formålet var å undersøke hva som er typisk for kommuner som gir gode og effektive tjenester til utsatte barn og unge. Det ble undersøkt hvordan kommunene arbeidet med utsatte barn og unge, og hva de vektla for å sikre kontinuitet og god og effektiv tjenesteytelse for brukeren gjennom tverretattlig og tverrfaglig samhandling og samarbeid. Lov og forskrifter pålegger kommunene eller tjenestene å samarbeide når det er nødvendig for å løse pasientens eller brukerens behov, men sier ikke noe om hvordan samhandling og samarbeid skal foregå.

Funn i dette prosjektet viste at en solid samhandlingskultur og felles verdier blant ledelse og ansatte var helt avgjørende for samhandling om utsatte barn og unge. Grunnlaget for kommuner som anser seg som foregangskommuner for utsatte barn og unge etableres i kommunens toppledelse, og denne forankringen i ledelsen er avgjørende for utfallet. Overgripende mål i strategi- og plandokumenter for samhandling mellom tjenestene fremsto som et suksesskriterium for å skape felles retning i tjenestene. En utfordring var å finne gode organisatoriske løsninger som legger til rette for samhandling mellom tjenestene. Forskningen viste at gjentatte omorganiseringer og tilpasninger må til før kommunen finner den løsningen som oppleves som hensiktsmessig. Det var ingen organisasjonsform som fremsto som unisont bedre enn andre, så lenge kommunen utredet, prøvde ut og fant en organisasjonsform som var tilpasset de kommunale forutsetningene og utfordringsbildet. Samhandlingskulturen og ledelsens krav og forventninger virket å være viktigere for god samhandling mellom tjenestene enn bestemte organisatoriske løsninger.

Et annet suksesskriterium var villighet til å satse på tilføring og bygging av kompetanse på alle nivå. Kunnskapsbasert tjenesteutvikling var av stor betydning. Samtidig sto innovasjonsorientert nytenkning sentralt for en systematisk og kunnskapsbasert utprøving av nye satsninger og tiltak for å skape best mulig tjenester for brukeren. Prosjektsatsninger ble valgt og utformet på måter som skapte en rød tråd og langsiktighet i satsningene, og implementeringskompetanse ble fremhevet som nøkkelen for å lykkes med overgangen fra prosjekt til ordinær drift.

Tidlig innsats fremsto som gjennomgående satsningsområde. Barnehagene ble ansett som spesielt viktig arena for tidlig innsats, men sees ikke uavhengig av andre viktige arenaer, som skole, helsestasjon og barnevern. Det lå et stort potensiale i å skape større politisk vilje og innsikt til langsiktig satsning på utsatte barn og unge og tidlig innsats spesielt, viste forskningen. Det ble løftet fram at det er brukerne, det vil si barn, unge og deres familier, som var best egnet til å vurdere i hvilken grad tjenestene var samordnet, gode og effektive.

Sommeravslutning Sellanrå skole juni 2016

3 Bakgrunns materialet, innsamling av data

Barne- og ungdomsplanen bygger på informasjon, samlet kunnskap og resultater fra blant annet Ungdataundersøkelsen i Molde 2015, Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i Molde 2016, «Betre oppvekst» – kommunekartlegging 2015, informasjon fra enhetsledere, Molde ungdomsråd, interne og eksterne fagmiljøer, forskning og brukerundersøkelser som gir beskrivelser av status og behov.

3.1 Molde ungdomsråd

Molde ungdomsråd

Molde ungdomsråd er det formelt valgte organ i kommunen som skal fremme barn og unge sine interesser. I planarbeid i Molde kommunen har Molde ungdomsråd deltatt i blant annet utarbeidelse av Delplan Idrett og Friluftsliv (2014), prosjekt nye Molde idrettspark (2015), Kommuneplanens arealdel for Molde, del 1, 2015-2025(2015), Kommunereformens administrative referansegruppe (2016) og de deltar i arbeidet med ny Barne- og ungdomsplan 2016 -2026

Molde ungdomsråd 2016

Koordinator for Molde ungdomsråd, 50 % stilling

Koordinator har en sammensatt rolle som veileder, rådgiver og tilrettelegger for ungdomsrådet. I dette ligger også en funksjon som utvalgssekretær. Det innebærer å innhente aktuelle saker for ungdomsrådet, både gjennom kommunens administrasjon og fra politisk nivå og ved behov tilpasse saker slik at de blir forståelige; analysere og ta tak i det som er viktig. Koordinatoren for Molde ungdomsråd er pr i dag organisatorisk lagt til Kulturtjenesten.

3.2 Barnerepresentanten

Barnerepresentanten er omtalt i Plan- og bygningsloven i kapittel § 3-3; «Kommunestyret skal sørge for å etablere en særskilt ordning for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen». Barnerepresentanten skal være et supplement og en faglig styrking av det faste planutvalget for å sikre at barn og unges interesser blir synliggjort bedre (Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging). Barnerepresentanten i Molde kommune siden høsten 2015 er Torunn Dyrkorn (H)

*Torunn Dyrkorn (H)
Barnerepresentant*

3.3 Oversikt over antall barn og unge i Molde kommune

Antall barn og unge 0-23 år (t.o.m. 22 år) er 7.111 pr. 31.12.2015. Prognoser viser en påregnet vekst fram til 2026 på 825 barn og unge. I aldersgruppen 0-5 år forventes en økning på 315 barn, i aldersgruppen 6-12 år en økning på 355 barn, i aldersgruppen 13-18 år en økning på 227 barn, mens det i aldersgruppen 19-22 år er en nedgang på 73 ungdommer.

Tabellen under viser økning på antall barn 0-5 år, 6-12 år, 13-18 år og 19 til 22 år fram til 2026.

Tabell 1. Antall barn og unge Molde kommune i 2016 og prognose for 2021 og 2026 oppdelt i aldersgrupper

Aldersgruppe	2016	2021	2026
0-5 år	1 518	1 729	1 833
6-12 år	2 180	2 336	2 535
13-18 år	1 890	1 964	2 117
19-22 år	1 523	1 391	1 450
SUM	7 111	7 419	7 936

Tabellen på neste side viser noen sentrale tall for 2015.

Tabell 2. Tallgrunnlag for noen sentrale områder i 2015

Barn og unge i Molde kommune	2015
Antall barn og unge 0-22 år (pr. 31.12.15)	7 111
Antall fødte	311
Barnehage - plasser i private barnehager	820
Barnehage - kommunale plasser	617
Skole - elevtall på barnetrinnet	2 135
Skole - elevtall på ungdomstrinnet	930
Skole - elevtall i SFO	883
Kulturskolen - antall elever	800
Helsestasjon - antall førskolebarn med tilbud	1 817
Skolehelsetjenesten (6-18 år) - antall barn/unge med tilbud	3 287
Skolehelsetjenesten - faste konsultasjoner	6 070
Skolehelsetjenesten - ekstra konsultasjoner	2 311
Helsestasjon for ungdom - antall konsultasjoner	3 905
Frafall videregående skole - gj.sn pr år i per. 2013-2015	54
PPT - antall barn og unge med tilbud	958
Barne- og ungdomspsyk poliklinikk - henviste barn fra Molde	141
Barnevern - barn og unge med hjelpetiltak høsten 2015	138
Barnevern - barn og unge under omsorg høsten 2015	35
Barnevern - nye, iverksatte undersøkelser høsten 2015	86
Rustjenesten - oppfølging av ungdommer under 23 år	39
Rustjenesten - 19 brukere med ruslidelse har omsorg for barn	27
Rustjenesten - 39 brukere med ruslidelse har samvær med barn	68
Psykisk helse - barn med omsorg fra bruker med psykisk lidelse	58
Psykisk helse - barn med samvær med bruker med psykisk lidelse	16
Kommunale gjennomgangsboliger - leietakere under 23 år	24
Mindreårige flyktninger	20
Sosialhjelpsmottakere 18-24 år (ikke flyktninger)	95
Sosialhjelpsmottakere som forsørger barn under 18 år	147
Barn i husholdn. med vedvarende lavinntekt (under 60% av median inntekt)	262
- herav i familier fra ikke-vestlige land	155
<i>Saker registret hos politiet i 2015:</i>	
0-18 år Utsatt for vold	45
0-18 år Mistenkt/siktet/domfelt for vold	19
0-18 år Vitner til vold	35
19-23 år Utsatt for vold	17
19-23 år Mistenkt/siktet/domfelt for vold	29
19-23 år Vitner til vold	35

3.4 Brukerundersøkelser og kartlegginger

Under følger en nærmere beskrivelse av brukerundersøkelser i barnehagene, elevundersøkelser, Ungdata og en oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer:

3.4.1 Barnehageundersøkelser

Brukerundersøkelsen 2015 omfattet alle barnehager i Molde. Det var 12 kommunale og 15 private barnehager som deltok i undersøkelsen.

Barnehageloven gir klare føringer for samarbeid og medvirkning både for foreldre og barn.

Barnehagene fikk et høyt snitt på helhetsvurdering: 5,2 av høyeste skår 6, og et totalt snitt på 5,0. De indikatorene som fikk høyest skår var: Respektfull behandling, tilgjengelighet, trivsel. De som fikk lavest skår var: Fysisk miljø, brukermedvirkning og informasjon.

Brukerundersøkelsen gir et godt bilde av hva foresatte er fornøyd/ikke fornøyd med i barnehagetilbudet i Molde, og den gir også et godt bilde på status når det gjelder strategimålene.

Forskning viser imidlertid at foresatte ofte tror at barn trives bedre enn det de selv forteller.

En studie som er laget av NTNU samfunnsforskning er en av de få studier som spør barna direkte om deres oppfatning av trivsel og medvirkning i barnehagen. Forskerne avdekker at det er en stor andel både barn, foreldre og ansatte som vurderer at barna ikke blir hørt eller tatt hensyn til når de voksne planlegger aktiviteter som samlingsstunder og turer. Om dette er representativt for moldebarnehagene, vet vi ikke.

Bilde fra en barnehage i Molde

Barnehagene i Molde har gjennom et stort kompetanseutviklingsprosjekt, «Vennskap på ramme alvor» (2013-2016), hatt fokus på voksnes ansvar for barns trivsel. Medarbeidernes økte fagkompetanse har bidratt til at barnehagene skårer høyt på trivsel og respektfull behandling.

3.4.2 Ungdata

Ungdata er en nasjonal ungdomsundersøkelse i regi av Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) og det regionale kompetansesenteret for rusfeltet (KoRus). Molde deltok for første gang høsten 2015. 746 ungdommer fylte ut skjema. På ungdomskoletrinnet var det 288 elever som svarte på undersøkelsen (svarprosent 88) og på videregående trinnet var det 458 elever som svarte (svarprosent 76). Ungdata-undersøkelsen viser at de fleste barn og unge i Molde kommune har det bra. Resultatene viser en veltilpasset og hjemmekjær ungdomsgenerasjon. Dagens 15-16-åringer drikker, røyker og ruser seg mindre enn før, og er mindre involvert i ulike typer problematferd. Andelen ungdommer som røyker eller snuser er lavere i Molde kommune enn i fylket og i landet. Det samme gjelder bruk av alkohol og narkotika. 87 % av niendeklassingene svarer at de

er fornøyd med foreldrene sine (mot 83% i landet) og 93% synes de bor i et trygt nærområde (mot 85% landet). Trivselen på skolen er høy både i ungdomsskole og videregående skole (95 og 96 % mot 93 i landet). Selv om tallene er gode for de fleste ungdommer i kommunen, er det også noen som ikke trives på skolen. 10 % av ungdomsskoleelevene oppgir at de har daglige helseplager, og 8 % svarer at de blir mobbet minst hver 14. dag (7 % i landet). For elever i videregående skole er tallet for mobbing gått ned til 4 % (5 % i landet).

Det rapporteres om systematiske kjønnsforskjeller i ungdommenes helse. Guttene er ikke bare gjennomgående mer fornøyd med helsa si enn jentene, men de opplever også færre helseplager i hverdagen både fysisk og psykisk. For de fleste jenter forandrer bildet seg positivt senere i ung voksen alder. Det er vanskelig å si noe om hvorfor gutter og jenter har så ulik opplevelse av egen helse, og det kan ikke slås fast om forskjellene skyldes faktiske forskjeller i helse, eller om det skyldes ulik måte å oppfatte slike plager på. Men det er tydelig at ungdom er i en sårbar tid, der jenter rapporterer høyere grad av plager på psykisk helsefaktorer enn det guttene gjør.

Et viktig funn er at det ikke nødvendigvis er de med høye ambisjoner om det å prestere godt på flere områder i livet, som er mest utsatt for psykiske helseplager. Gjennom media kan en av og til få inntrykk av det. Tvert imot understreker rapporten at det først og fremst er de ungdommene som ikke er spesielt godt tilpasset på skole-, familie- og fritidsarenaene, som i størst grad rammes av dårlig psykisk helse. Det viser seg at det er sammenheng mellom familieøkonomi, helse, sosial tilhørighet og inkludering.

Uavhengig av kjønn er det slik at de fleste som har psykiske plager har dårligere relasjoner til foreldrene sine, de har færre venner, blir oftere mobbet og de liker seg dårligere i lokalmiljøet og på skolen enn de med god psykisk helse. En særlig tydelig sammenheng finner vi mellom psykiske plager og det å bli utsatt for mobbing. Det er også et gjennomgående trekk at ungdom som sliter psykisk, oftere enn andre er involvert i ulike typer risikoatferd. De har i betydelig større grad deltatt i kriminalitet, har oftere erfaring med rusmidler og flere har skulket skolen. Undersøkelsen viser at viktige beskyttelsesfaktorer er gode foreldrerelasjoner, høy trivsel på skolen og stor fritidsaktivitet.

Noen av ungdommene i Molde kommune har kontakt med offentlige hjelpetjenester. Tabellen under viser ungdommenes kontakt med hjelpeapparatet i kommunen, både elever på ungdomsskolene og elever på de videregående skolene. Noen av elevene i videregående skole kommer fra nabokommunene. Ungdommene har svart på om de har hatt kontakt med noen hjelpetjenester «noen gang» eller «det siste året»

Tabell 3 viser barn og unge i Molde kommune som har hatt kontakt med offentlige hjelpetjenester i 2015 (Ungdata)

	Barne- vern (noen gang)	PPT (noen gang)	Bup (noen gang)	Vanlig lege (siste året)	Lege- vakt (siste året)	Helsesøster / skolelege (siste året)	Psykolog / Psykiater (siste år)	Helsesta- sjon for ungdom (siste år)
Alle ungdommer	7 %	11 %	11%	59 %	35 %	21 %	7 %	9 %

Tabellen viser at helsetjenester (lege, legevakt og helsesøster) er de mest brukte hjelpetjenestene. Generelt har jentene hatt en god del mer kontakt med hjelpetjenestene enn guttene.

Ungdommer som har hatt kontakt med en hjelpetjeneste har hatt oftere kontakt med andre hjelpetjenester. Mange har hatt kontakt med flere hjelpetjenester samtidig. Andre ungdommer har hatt kontakt med hjelpetjenestene etter hverandre og over et lengre tidsrom.

Det kan se ut som at noen ungdommer har vært i kontakt med flere ulike tjenester over tid. Dette stiller store krav til koordinering og samarbeid. Tjenestene er underlagt ulik ledelse og arbeider etter ulikt lovverk, med ulike behandlingsmåter og egne prioriteringer. Samtidig kan behandlingseffekten kreve at tjenestene arbeider koordinert og samtidig, ettersom en stor del av ungdommene har vansker som går over flere livsområder.

3.4.3 Elevundersøkelsen 2015

Resultatene fra elevundersøkelsen 2015 viser på de fleste områder at både 7. og 10. trinn har hatt en forsiktig positiv utvikling fra 2014 til 2015. Elevundersøkelsen ble revidert høsten 2013. Som et resultat ser vi at de lokale målene ikke korrelerer med spørsmålene. Arbeidet med å omarbeide de lokale målene vil starte våren 2017.

Resultatene for Molde antyder en forsiktig nedgang i mobbing på 7. trinn fra 2014-til 2015, mens det er status quo på 10. trinn. Resultatene er på linje med fylket, kommunegruppe 13 og de nasjonale resultatene. Tallene fra 2014 viste at hele 7,5 % av elevene på 7.trinn rapporterte at de har opplevd mobbing 2-3 ganger i måneden eller oftere. For 2015 viser tallene en stor nedgang til 3,3 %. Det er vanskelig å si konkret hva nedgangen skyldes, antagelig er det flere årsakssammenhenger som spiller inn.

Kviltorp skole 2015

De nasjonale tallene fra både 2014 og 2015 viser en nedgang i mobbing – men det manes til forsiktighet i forhold til å konkludere med at det har blitt en klar reduksjon i mobbing på nasjonalt nivå. En viser ellers til Kvalitetsmeldingen for 2015 som har en bredere analyse av elevundersøkelsen og arbeidet med læringsmiljø og forebygging av mobbing.

Skolene i Molde har jobbet med «Vurdering for læring», som er en satsning i skole-Norge. En vet at god vurdering underveis gir bedre læring, og innebærer en god framovermelding om hva eleven bør jobbe med for å oppnå høyere måloppnåelse. Resultatene fra elevundersøkelsen viser likevel at vi har en vei å gå for å bli bedre på dette feltet. Det er å anta at tallene blir enda bedre etter hvert som

skolene får jobbet inn teoretisk kunnskap og praktisk struktur rundt temaet. «Vurdering for læring» krever at skolene jobber systematisk over tid slik at alle parter (både lærere og elever) får mulighet til å bruke prosessen (vurdering for læring) til å øke læringen – og ikke bare den mer tradisjonelle innfallsvinkelen der sluttresultatet har stått sentralt.

I kvalitetsplanen for grunnskolene i Molde kommune 2013- 2016, framheves skolene som «lærende organisasjoner». Resultatet viser at det har vært en positiv utvikling på dette området siden forrige elevundersøkelse.

Indeksen for elevdemokrati og medvirkning viser elevenes opplevelse av mulighet for å medvirke i arbeidet med fagene, og om de får være med å bestemme klasseregler og delta i elevrådsarbeid. Resultatene fra 2013 viste at dette var et område som skolene i Molde kommune fikk dårlig resultat på i Elevundersøkelsen. Som en følge av dette, ble det satt økt fokus på temaet ute på skolene. Blant annet ble det viktig å jobbe for en bevisstgjøring hos elevene om når de faktisk er med i en «medvirkningsprosess» og hva som egentlig ligger i begrepene. Årets tall viser de samme tallene som året før. Det er dermed fortsatt forbedringspotensiale når det gjelder å invitere elevene inn til medbestemmelse.

3.4.4 SFO-undersøkelser

Molde kommune har gjennomført brukerundersøkelse for SFO ved å spørre foreldrene våren 2016. Svarprosenten er dessverre lav, 33 % i år mot 30 % i 2011. Undersøkelsen viser lokale variasjoner både i svarprosent og resultat på selve undersøkelsen. Kommunen har et resultat som er litt under landsgjennomsnittet i undersøkelsen sett under ett; 4,5 mot 4,6 i landet (skala 1-6, der 6 er best). Det er små variasjoner der trivsel, brukermedvirkning og fysisk miljø er faktorer som slår litt svakere ut enn snittet i landet. Likevel kan en si at brukerne er ganske fornøyde med SFO i Molde. Resultatene i undersøkelsen følges opp med tiltak på den enkelte skole.

3.4.5 «Betre oppvekst»

«Betre oppvekst» var et initiativ fra Fylkesmannen og Møre og Romsdal Fylkeskommune, der kommunene i Møre og Romsdal ble invitert til et felles løft for å sette barn og unges oppvekstsvilkår på dagsorden. Kartleggingen er i hovedsak ment som en hjelp for kommunene til å vurdere både omfanget av, og kvaliteten på, allerede eksisterende tilbud og tjenester til barn og unge. Det ble i den forbindelse utarbeidet fire strategimål med bakgrunn i FNs barnekonvensjon.

De fire strategimålene i «Betre oppvekst» er:

- Strategimål 1: Sikre medvirkning fra barn og unge
- Strategimål 2: Bedre det fysiske oppvekstmiljøet
- Strategimål 3: Bedre det psykososiale oppvekstmiljøet
- Strategimål 4: Utjevne sosiale forskjeller

Etter gjennomgang av resultatene i undersøkelsen «Betre oppvekst» har Fylkesmannen i Møre og Romsdal et generelt inntrykk av at kommunene i fylket har satt et tydelig søkelys på medvirkningsaspektet knyttet til barn og unges sine interesser og oppvekstsvilkår (Presseinfo 2016, Fylkesmannen i Møre og Romsdal). De sosiale forskjellene øker fra år til år og et viktig tema omfatter blant annet hvordan kommunens tjenester samarbeider internt for å gi tidlig hjelp til sårbare og utsatte barn og unge og deres foreldre. Ulike studier viser at tiltak som fremmer et godt kosthold,

fysisk aktivitet og forebygger bruk av tobakk og rusmidler blant barn og unge, er med på å utjevne sosiale forskjeller.

Videre har Fylkesmannen et hovedinntrykk at det mangler mer systematisk arbeid rundt barn og unge. Informasjonen til foreldre er ofte prisgitt at den enkelte fagperson i tjenestene fanger opp nødvendig behov og setter i verk tiltak. Svært mange kommuner mangler lett tilgjengelig informasjon slik at barn og unge vet hvem de skal kontakte dersom de har behov for å fortelle om vold, mobbing eller krenkende atferd.

I Molde kommune viser kartleggingen at det er et stort engasjement blant de ansatte som følger opp barn og unge. Det er en stor interesse for å ta vare på, utvikle og styrke positive fellesskap. Engasjementet omfatter blant annet kulturaktiviteter som kan sikre bredde på tilbud. Et godt læringsmiljø i barnehage og skole er et viktig mål, det å bruke idrett og estetiske fag og fellesskap, kan gi felles store opplevelser, skape felles identitet og samhold; « vi hører til».

Det er mange tilbud og bred kompetanse i kommunen, men det kan virke som den ikke er godt nok kjent verken for innbyggerne eller for og mellom alle de som arbeider med barn og unge. Informasjon om hva som finnes av tilbud er ikke lett tilgjengelig. Bedre informasjonsflyt er et behov som belyses både fra barn og unge, internt i organisasjonen og fra eksterne samarbeidsparter.

I henhold til Nasjonalt barnehageregister- NBR ligger Molde kommune over nasjonalt snitt for antall barn per voksen og under nasjonalt snitt for pedagogbemanning. Dette er viktige indikatorer på barnehagens kvalitet og det allmennpedagogiske tilbudet barnehagene kan gi. Det er faglig enighet blant forskere om at personalets kompetanse og voksentegethet i barnehagen er de viktigste faktorene for barns trivsel og utvikling. De ansattes formelle kompetanse har betydning for kvaliteten på samhandlingen med barna, og for hvordan personalet tilrettelegger et omsorgs- og læringsmiljø ut fra hvert enkelt barns forutsetninger.» (Meld. St. 19 Tid for lek og læring, s 71).

Molde kommune har gjennomsnittlig lavere lærertetthet enn kommunegruppe 13, fylket og nasjonalt nivå. Dette gjelder spesielt på ungdomstrinnet, men det gjelder også på barnetrinnet. Molde kommune har også en høy andel elever med spesialundervisning. Skolene i Molde har som mål å få en høyere generell bemanning og en lavere andel spesialundervisning for å styrke det forbyggende arbeidet.

Det har vært jobbet i mange år med å få til et godt samarbeid mellom barnehage og skole. Det er derfor viktig at dette legges like stor vekt på fremover. Samarbeidet mellom kulturskole og barnehage / skole / videregående er bra, men det er viktig at det legges føringer for videre utvikling av dette samarbeidet.

Strategimål 1: Sikre medvirkning fra barn og unge

I kartleggingen uttrykte Molde ungdomsråd at når sakene kom til ungdomsrådet tidlig nok, kunne det føre til reell medvirkning. Molde ungdomsråd opplever derimot at sakene ofte er avgjort når de kommer til rådet. De kan også oppleve at mange saker ikke kommer til rådet i det hele tatt. Det kan være ulike oppfatninger av hva ungdomsrådet ønsker og skal involvere seg i. Et innspill fra Molde ungdomsråd er at det bør vurderes om koordinatorstillinga kan plasseres i en av Rådmannens stabsavdelinger. Slik kan koordinatoren lettere "huke tak i" viktige saker som angår ungdom.

Koordinatoren for Molde ungdomsråd er pr i dag organisatorisk lagt til Kulturtjenesten.

I barnehagene jobbes det systematisk for å sikre barn og foreldres medvirkning. I formelle fora blir barnas stemmer hovedsakelig ivaretatt gjennom foreldrene. Noen barnehager gjennomfører barnesamtaler. Barna tenker på og snakker sammen om opplevelser i hverdagen og følelser og tanker knyttet til disse. Noen velger å ta utgangspunkt i bilder som viser barn som samhandler på forskjellige måter, eller barn som viser ulike følelsesuttrykk. I slike samtaler trenger barna tid til å tenke seg om. De setter ord på tanker og følelser og får erfaring med å ta ordet og hevde egne meninger. Ved å lytte til andre, får de mulighet til å se en sak fra flere sider og til å leve seg inn i andres situasjon. Fagseksjon barnehage vurderer å opprette et kommunalt foreldreutvalg.

En barnehage i Molde på tur

På skolene sikres medvirkning via elevråd, foreldreutvalg, samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg. Når resultater fra elevundersøkelser foreligger, er elevene med og behandler resultatene og vurderer tiltak. I forbindelse med kommunens arbeid med arealplaner har «Barnetråkk» vært gjennomført på noen skoler. «Barnetråkk» er et verktøy for medvirkning, der barn og unge kan fortelle planleggere, kommunen og politikerne hvordan de bruker stedet der de bor og hva de vil ha annerledes.

«Barnetråkk»-arbeid Kommunedelplan for Hjelset 2015

Barneverntjenesten deltar i «Mitt liv»-prosjektet i regi av Forandringsfabrikken, der barnevernet skal finne ut hvordan hver enkelt barnevernsarbeider, gjennom medvirkning, kan få tilbakemelding fra barn og unge, og slik kunne videreutvikle tjenesten. Forandringsfabrikken er en stiftelse med ideelt formål som i hovedsak drives av inntekter fra det private og det offentlige. Målet med «Mitt liv»-prosjektet er et barnevern som samarbeider med barn og unge. I rapporten Tjenesteanalyse Barneverntjenesten (2013) som var en gjennomgang av nøkkeltallene for tjenesteyting og ressursbruk for den interkommunale barneverntjenesten, ble medvirkning vektlagt. Tjenesteanalysen pekte på 3 områder for forbedring innen organisering, rett hjelp til rett tid og kompetanseutvikling. Et tema under punktet organisering var å gjennomføre brukerundersøkelser hvert 3.år. Brukerundersøkelsen som ble gjennomført i 2012 viste blant annet at tilgjengelighet til tjenesten var

bra på noen områder, men at tjenesten kunne styrkes i forhold til brukers oppfatning av reell medvirkning i egen sak.

Strategimål 2: Bedre det fysiske oppvekstmiljøet

Kommunen medvirker til fysisk tilrettelegging på svært mange måter. Det er en økende bevisstgjøring rundt universell utforming, som iflg. Plan og bygningsloven skal ligge til grunn for all kommunal virksomhet. Mye tilrettelegging for barn med funksjonsnedsettelser er gjort på formålsbyggene i kommunen de siste årene. Det meste av bygningsmassen på skolene er rehabilitert etter nye forskrifter.

Helsetjenesten har i mange år arbeidet med oversikt over virksomheter som kan ha betydning for innbyggernes helsetilstand, og har lang tradisjon for planmessige tilsyn. Tilsynene er planlagt og alle blir besøkt etter en bestemt frekvens som er bestemt etter en risikovurdering. Skoler og barnehager utgjør hovedtyngden av tilsynsobjekter. Alle skoler og barnehager i kommunen er godkjent etter forskrift om miljørettet helsevern. Barnehager og skoler har tilsyn ca hvert fjerde år. Godkjenningen er ikke tidsavgrenset.

Molde Eiendom KF drifter alle utendørs lekeområder i kommunale barnehager og grunnskoler. Kommunen mangler felles retningslinjer for uteområdene ved skolene. Ved nybygg innen skolesektoren stilles det krav om plan for uteområdet. Det er satt i gang et arbeid mellom Molde Eiendom KF og Fagseksjon skole for kartlegging av uteområder som skal resultere i en helhetlig oversikt.

Kulturtjenesten setter opp ulike lekeapparat på de kommunale lekeplassene som er beregnet for ulike aldersgrupper, det er totalt 11 kommunale lekeplasser. I tillegg bygges og renoveres åpne nærmiljøanlegg rundt i hele kommunen. Prioriteringer styres gjennom delplan Idrett og Friluftsliv. Det er et kontinuerlig samarbeid mellom kommunen og frivillige organisasjoner om nærmiljøanlegg. Kulturtjenesten v/ virksomhet Park og idrett, har rutiner for ettersyn og kontroll, men avviksrutinene kan nok forbedres.

I kartleggingen etterspørres også om kommunen har tilstrekkelig tilbud om gode boliger for utsatte grupper. Kommunen disponerer ca 600 boenheter. En del av boligmassen er av eldre dato, og det jobbes nå med en utfasing av denne. En bedre koordinering skal bidra til muligheter fra å leie til å eie egen bolig. Jfr. Boligsosial handlingsplan 2011-2020, sitat: «*Mulighetene og virkemidlene er til stede, og ved å holde fokus på innsatsen fremover vil en ha gode muligheter for å lykkes. Den største utfordringen kan kanskje bli å samordne og koordinere tjenesteytingen*». Det oppleves av mange at det er høy pris på de kommunale boligene. Det meldes om behov for flere kommunale hybler, og mindre og rimeligere leiligheter.

Strategimål 3 og 4: Bedre det psykososiale oppvekstmiljøet og utjevne sosiale forskjeller

Molde kommune har vedtatt planen «Plass for alle – en plan for tilpasset opplæring», som fastsetter kommunes perspektiv på tidlig innsats. Planen slår fast at tidlig innsats er et satsningsområde i kommunen, og skal anvendes i et livslangt perspektiv i utdanningsløpet – fra førskolealder til voksen alder. Fokuset på tidlig innsats markerer prioritering av forebyggende handling og styrking av læring som kjerneaktivitet – læring og utvikling for et godt liv som deltager i samfunnet. Det er et mål at alle skal få både formelle og reelle muligheter for å lykkes. For å kunne gjennomføre dette, er det behov

for fokus på potensialet til den enkelte og motvirke tendenser til standardisering, «mangeltenkning» og segregering (Plass for alle – en plan for tilpasset opplæring).

Skolesektoren og skolehelsetjenesten opplever at psykisk helse-utfordringer tar en større del av skolehverdagen. Kartleggingen har avdekket at skolehelsetjenesten er i en utfordrende situasjon. Tjenesten har for eksempel utfordringer når det er sykefravær hos de ansatte og det ikke er mulig å sette inn vikar. Det opplyses om at kapasiteten i skolehelsetjenesten ligger under den nasjonale veiledende normen, selv om tjenesten har blitt styrket de siste årene. Det meldes et behov for en kartlegging av den faktiske tilgangen barn og unge har til skolehelsetjenesten. Denne type kartlegging er ikke blitt gjennomført i kommunen.

Skoleområdet i Molde kommune opplever utfordringer rundt samarbeid om elever med sammensatte utfordringer. Dette krever samhandling og tverrfaglig samarbeid med flere andre tjenester i Molde kommune og eksterne samarbeidsparter. For å få best mulig tjenester bør en ha gode rutiner for å løse oppgaven sammen.

Det er oppnevnt ei prosjektgruppe med en overordnet styringsgruppe som skal se på organisering og dimensjonering av PPT. Nye lover vil bli lagt til grunn for dette arbeidet. Arbeidet skal ferdigstilles i 2016.

De ulike skolene har sine opplegg og systemer for å følge opp elever med psykiske helseproblemer, men det er ikke like planer/opplegg for alle skoler. Fra skolenes side, oppleves det ofte at de står alene i dette arbeidet – uten systematisk støtte på kommunenivå. En styrket organisering av det tverrfaglige arbeidet kan bidra til at de ulike samarbeidsaktørene kan «gå bedre i takt». Kartleggingen avdekket ønske og behov for en felles handlingsplan for tidlig innsats.

Både helsestasjonen, skolehelsetjenesten, PPT, NAV og Barneverntjenesten ser behov for økt kompetanse innen psykisk helse for alle aldersgrupper. En bedre oversikt over og samordning av den kompetansen som allerede finnes i kommunen, vil kunne gi en gevinst i form av bedre tjenester for barn og unge og deres familier. Det uttrykkes ønske om at andre faggrupper enn helsesøster bør inn i skolen, for eksempel barnevernspedagoger og sosiallærere.

Kommunens fysioterapi- og ergoterapitjenester beskriver at stadig flere ungdommer kommer med muskelsmerter, hodepine, utmattelse, angst/depresjon, pusteproblemer og spiseforstyrrelser. De ser behov for mer samarbeid med andre faggrupper, en tverrfaglig tilnærming til ungdommene. Tidlig innsats og ulik (individuell) tilnærming til ungdommenes problemer vil kunne bremse eller hindre en uheldig utvikling og spare samfunnet for utredninger og behandling i spesialisthelsetjenesten.

Det er etablert tverrfaglig samhandling innen noen virksomheter og noen enheter/tjenester, blant annet tverrfaglige konsultasjonsteam som består av fagpersoner fra PPT, barnevern og helsestasjonstjenesten.

Kommunen har ikke en felles plan for å forebygge og styrke psykisk helsearbeid. I midlertid jobbes det med utvikling og utprøving av samhandlingsmodeller for psykisk helse og rus-tjenestene for voksne, som etter hvert også vil kunne inkludere barn og unge.

I rapporten «På egen bein i Molde og omegn» (2014) er det skissert tiltak som i noen saker må foregå på tvers av enhetene/tjenestene. Et sentralt forslag i rapporten er å etablere en «los»-tjeneste i kommunen med miljøterapeuter og miljøarbeidere. Målgruppen for en «los-tjeneste» er ungdommer som trenger samtidige tjenester over lengre tid fra flere offentlige tjenester.

I kartleggingen blir kommunen spurt om det finnes en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. En slik plan ble vedtatt i 2009. Kartleggingen viser at den er lite kjent blant ansatte.

Når det gjelder barn og unge som barneverntjenesten er i kontakt med, og som ikke bor sammen med sine biologiske foreldre, ønsker og ser skolene behov for mer samarbeid mellom skole, PPT og barnevern, for på den måten å legge til rette for nødvendig oppfølging.

Kartleggingen har sett på hvordan kommunens tjenester samarbeider internt for å gi tidlig hjelp til sårbare og utsatte barn og unge og deres familier. Flere tverrfaglige team er blant tiltak som etterspørres.

På spørsmålet om hvordan kommunen tar vare på barn og unge som pårørende i familier der foreldre/foresatte er syke, viser kartleggingen at mellom NAV, PPT, barnevern og helsestasjonstjeneste foregår det noe tverrfaglig samarbeid på individnivå rundt disse barna. Det er behov for å utarbeide prosedyrer, som kan sikre et bedre samarbeid mellom involverte tjenester. Mellom tjenester som følger opp voksne og tjenester som følger opp barn og unge, kan samarbeidet bli bedre, spesielt i arbeidet med oppfølging av personer med psykiske vansker og/eller rusproblemer.

Oppfølging av ungdom er et satsningsområde for NAV. En betydelig andel av ungdom med ulike utfordringer er brukere av NAV. NAV samarbeider tett med andre offentlige hjelpetjenester som barnevern, PPT, skoler, Oppfølgingstjenesten (OT), fastleger, Helsestasjon for ungdom, politi, Kriminalomsorgen, Ressurstjenesten, Psykisk helsetjeneste, Molde Eiendom, Kontor for tildeling og koordinering (KTK), spesialisthelsetjenesten (for barn og voksne) m.m.

Kulturskolen i kommunen ser en tendens til at målgruppen som søker elevplass smalner inn og at kulturskolen på grunn av prisnivået reelt sett ikke gir tilbud til alle som ønsker det.

Tjenestene som følger opp ungdom med ulike utfordringer som psykisk helseproblemer, rus eller annet, opplyser at bedre tverrfaglig samarbeid kan gjøre situasjonen bedre for de unge. Det kan være bistand til å bo, økonomiveiledning, fungering i skole/arbeidsliv og fritidstilbud. Kartleggingen viser at det er miljøtiltak for ungdom i flere av tjenestene, men lite samhandling mellom disse.

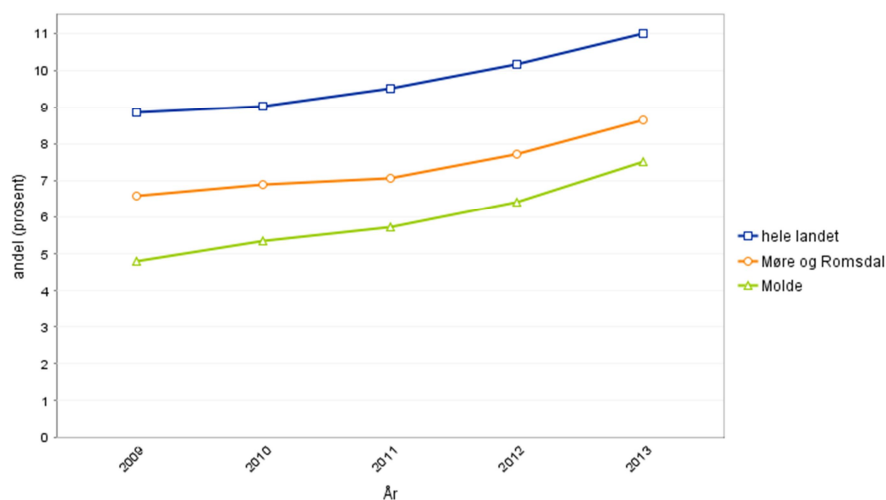
Behov for samarbeid på systemnivå

Mange tjenester etterlyste bedre samhandling og samarbeid på tvers av fag, tjenester og enheter. Det er ofte stor kompleksitet og mange aktører rundt noen barn og unge, og det ble uttrykt behov for prosedyrer og retningslinjer og tydelig ansvarsavklaring på systemnivå. Det ble gitt uttrykk for at de ulike tjenestene har behov for å vite mer om hverandre og hva den enkelte fagperson/faggruppe kan bidra med. En felles plan for forebygging og tidlig innsats på tvers av tjenester og fagmiljø ble etterlyst.

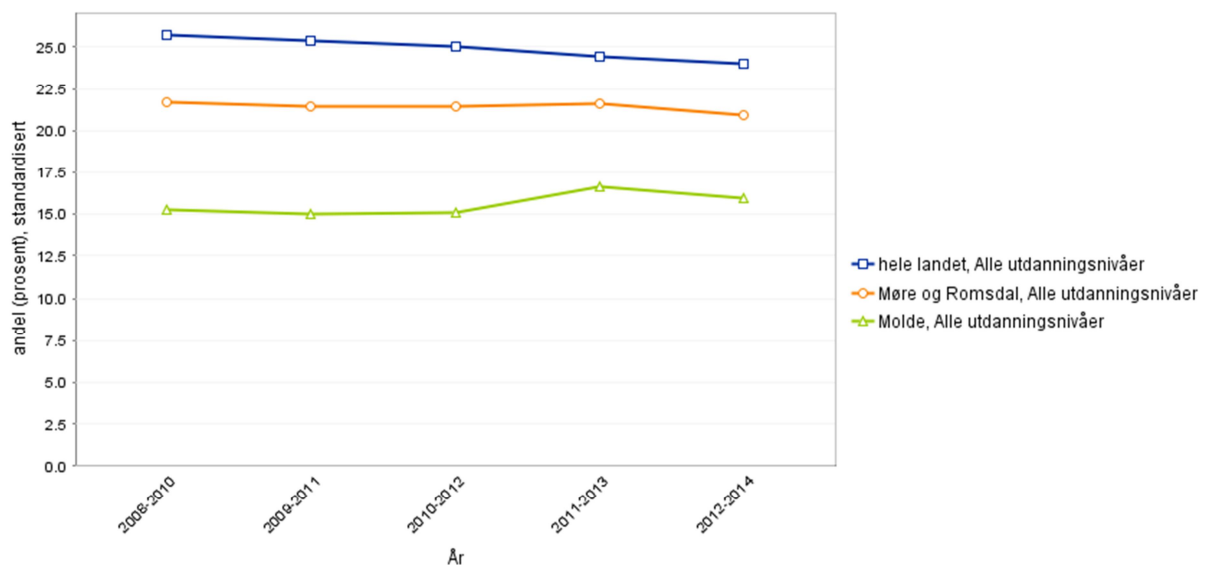
3.4 Helsetilstand og påvirkningsfaktorer for barn og unge i Molde

I følge Folkehelseloven skal alle kommuner ha utarbeidet en «Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer». Hensikten med oversikten er å ha bakgrunnsmateriale for å kunne føre et mer målrettet og treffsikkert folkehelsearbeid, basert på utfordringer i hver enkelt kommune. Datagrunnlaget for oversikten hentes fra ulike kilder, der Folkehelseinstituttets kommunebarometer er en sentral kilde. Andre kilder er Ungdata og elevundersøkelsen.

Kommunebarometerets resultat for 2016 viser at Molde kommune skårer bedre enn fylket og landet for øvrig på de fleste indikatorer. Andel barn som bor i husholdninger med lav inntekt er lavere enn fylket og landet, mens andelen foresatte med høy utdanning er høyere. Det er lavere tall for frafall fra videregående skole enn fylket og landet. Selv om kommunen jevnt over har «gode tall» for mange indikatorer, har de en høyere andel sosialhjelpsmottakere enn fylket for aldersgruppen 18-24 år. I følge flere av de kommunale tjenestene er det i kommunen en andel ungdommer fra 18 – 25 år som ser ut til å ha en opphopning av problematikk, og som kan gi utslag på denne statistikken. Disse unge voksne har gjerne falt ut av skolen, de kan ha psykiske helseutfordringer, både lettere plager eller de kan ha fått en psykiatrisk diagnose. Rus kan være et problem for noen. En del av disse har behov for bolig, men har ikke økonomi til å finansiere boligen. Årsak til den høyere andelen av sosialhjelpsmottakere for alderen 18-24 år er ukjent, og vil kreve nærmere analyser.

Figur 1 viser personer 0-17 år i husholdninger med inntekt under 60 % av nasjonal medianinntekt, beregnet etter EU-skala. Årlige tall. Kilde: Folkehelseinstituttet, Kommunehelse statistikkbank (SSB)

Figur 2 viser frafall i videregående skole – andel (prosent) - for Molde, Møre og Romsdal fylke og Norge for elever samlet, uavhengig av foreldrenes utdanning (Kilde: Folkehelseinstituttet, KommuneHelse statistikkbank, lastet ned 30.05.2016)

Det er veldokumenterte sammenhenger mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse. Personer som ikke har fullført videregående utdanning antas å være vel så utsatt for levekårs- og helseproblemer som de som har valgt å ikke ta mer utdanning etter fullført ungdomsskole. Andelen som ikke fullførte videregående skole i Molde er lavere enn Møre og Romsdal fylke og Norge.

Kapittel 4 Økonomiske rammer til tilbudet til barn og unge

Barn og unge fra 0-23 år utgjør ca. 26% av den samlede befolkningen i Molde kommune. Kommunene har ansvar for et omfattende lovpålagt tjenestetilbud til denne gruppen knyttet til blant annet barnehage, skole/SFO, helsestasjon, kulturskole og lokaler for fritidsaktiviteter. For de barn og unge som trenger ekstra hjelp og støtte har kommunen ansvar for blant annet pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), ulike helsetjenester, barnevernstjenester og avlastning/støttekontakt.

Tjenestene er i hovedsak finansiert gjennom rammetilskuddet til kommunen samt ulike tilskudds- og refusjonsordninger. Blant annet betaler Møre og Romsdal fylkeskommune for tjenester kommunen yter innen videregående opplæring (kulturskole, idrettsanlegg), og andre kommuner for ulike interkommunale tjenester. I kolonnen «netto kostnad før brukerbetaling» er disse inntektene tatt hensyn til, slik at kostnaden som fremkommer utelukkende er knyttet til Molde kommune sitt ansvarsområde. For noen av tjenestene kreves det også betaling fra brukerne (barnehage, SFO og kulturskole/ idrettsbygg). Disse fremkommer i kolonnen «brukerbetaling». Tabellen er ellers bygd opp i henhold til tjenstedimensjonen i rapporteringen.

Tabell 4 viser oversikt over regnskap for 2015

ØKONOMISK OVERSIKT REGNSKAP 2015 TJENESTER TIL BARN OG UNGE I MOLDE KOMMUNE	NETTO KOSTNAD FØR BRUKER- BETALING	BRUKER- BETALING	NETTO KOSTNAD ETTER BRUKER- BETALING
BARNEHAGE	214 248	-17 678	196 570
FØRSKOLE	191 852	-17 633	174 220
STYRKET TILBUD TIL FØRSKOLEBARN	12 529	-46	12 484
FØRSKOLELOKALER OG SKYSS	9 867		9 867
SKOLE	312 245	-20 741	291 504
GRUNNSKOLE	234 350	-7	234 343
SKOLEFRITIDS TILBUD	24 179	-20 429	3 749
SKOLELOKALER	49 782	-305	49 477
SKOLESKYSS	3 934		3 934
HELSE OG OMSORG	40 449	-2	40 447
FOREBYGGING,HELSESTASJONS- OG SKOLEHELSETJENESTEN	12 618	-2	12 617
FOREBYGGENDE ARBEID, HELSE OG SOSIAL	142	0	142
PLEIE, OMSORG, HJELP I INSTITUSJON	18 365	0	18 365
PLEIE, OMSORG, HJELP I HJEMMET	9 323	0	9 323
BARNEVERN	41 806	0	41 806
BARNEVERN TJENESTE	10 784		10 784
BARNEVERN TILTAK (når barnet ikke er plassert av barnevernet)	8 440		8 440
BARNEVERN TILTAK (når barnet er plassert av barnevernet)	22 582		22 582
KULTUR OG IDRETT	32 631	-10 767	21 864
AKTIVITETSTILBUD BARN OG UNGE	1 828	-12	1 816
BIBLIOTEK	2 273		2 273
IDRETT	2 093		2 093
KOMMUNALE IDRETTSBYGG OG IDRETTSANLEGG	8 615	-4 968	3 648
MUSIKK- OG KULTURSKOLER	13 008	-5 493	7 515
ANDRE KULTURAKTIVITETER OG TILSKUDD TIL ANDRES KULTUR- OG IDR BYGG	571	0	571
KOMMUNALE KULTURBYGG	4 243	-295	3 947
SUM	641 379	-49 189	592 190

I tabellen er det gjort forutsetninger om at 80 % av kostnadene til kultur- og idrettsbygg er knyttet til barn og unge, og tilsvarende 40 % kostnadene til drift av biblioteket. Kostnader til pedagogisk psykologisk tjeneste fremkommer under Skole.

I 2015 brukte Molde kommune om lag 33% av brutto driftsutgiftene i kommunen til tjenester til barn og unge. Som vi ser av tabellen, er den største andelen av ressursbruken (ca. 82%) knyttet til barnehage og skole. Av resultatene som yter tjenester til barn og unge var det kun Barneverns-tjenesten som hadde et relativt stort negativt avvik fra budsjettet med 4,2 mill. kroner i 2015. Avviket var i hovedsak knyttet til plassering av barn utenfor hjemmet.

Når det gjelder brukerbetaling, har vi i planen vært mest opptatt av brukerbetaling knyttet til fritidsaktiviteter for barn og unge. Av kommunens kostnader til kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg, dekkes 58% av kostnadene av betaling fra brukere av tjenesten gjennom husleie/halleie til idrettslag og andre leietakere/brukere. Av kommunens kostnader til kulturskole, dekkes 42% av kostnadene gjennom fakturering av de som har tilbud om kulturskoletjenester.

Handlingsdelen i barne- og ungdomsplanen har fokus på universelle tiltak for alle barn og unge og på tidlig innsats for de som trenger hjelp og støtte. Forskning viser at det i et mer langsiktig perspektiv vil være lønnsomt å styrke de universelle arenaene. På den måten vil behovet for ressurser i andre tjenester som f. eks barnevern, NAV, rus, psykisk helse, kommunale boliger og annet kunne begrenses på sikt.

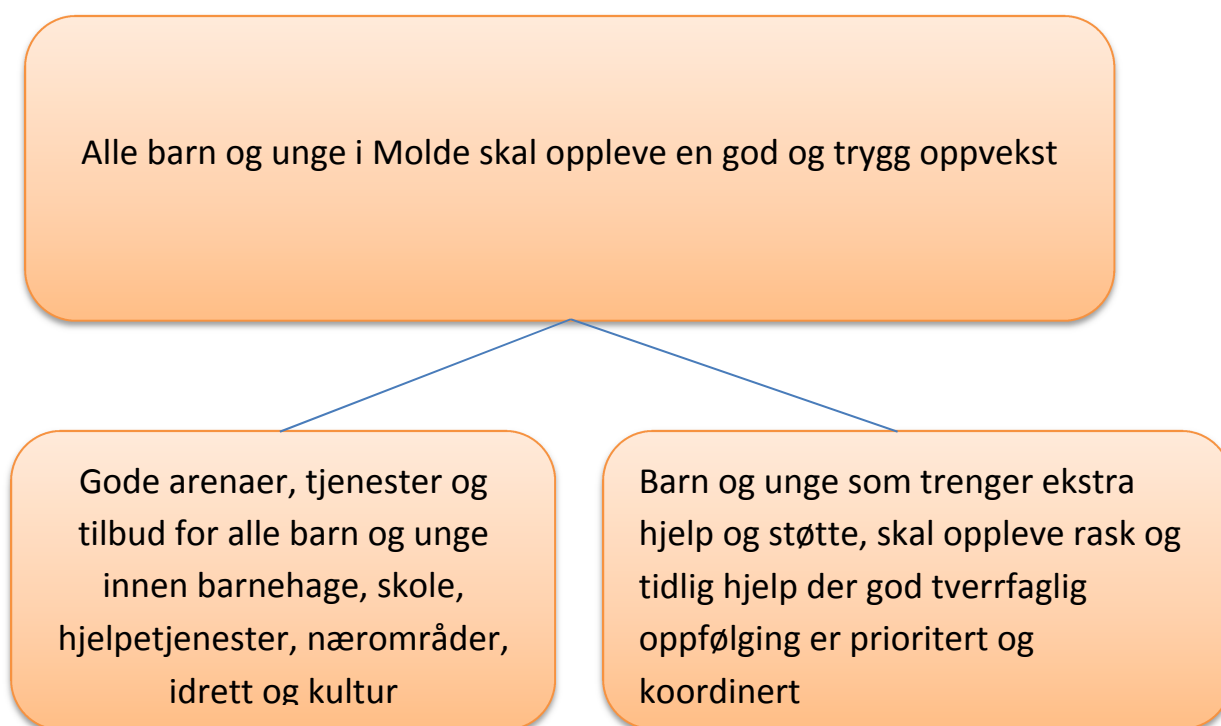
Molde kommune har stort fokus på digitalisering for å lykkes med effektiv bruk av disponible rammer. Digitalisering vil kunne frigjøre tid og ressurser til verdiskapende aktiviteter, og det vil gi bedre brukeropplevelser. Molde kommune har videre fokus på bruk av Lean i det kontinuerlige

utviklings- og forbedringsarbeidet der Lean er egnet som metode. Grunnprinsippet i Lean er at all tjenesteyting skal tilføre verdi for brukere/mottakere av tjenestene som ytes.

Prosjektgruppa mener at både implementering av gode digitale løsninger for ansatte og brukerne vil kunne frigi tid og ressurser til de brukerrettede tjenestene, det samme gjelder bruk av Lean som metode i forhold til blant annet samhandling, organisering og videreutvikling av ulike deler av tjenestene til barn og unge. Kontinuerlig fokus på bedre samhandling og koordinering av tjenester til barn og unge vil derfor ikke bare bedre kvaliteten i tjenestene, men også kunne bidra til å frigjøre ressurser som kan nyttes til finansiering av tiltak som er foreslått i handlingsdelen av planen.

Kapittel 5 Hovedsatsinger

Prosjektgruppa har på bakgrunn av sentrale og lokale føringer og innhentet informasjon i kommunen, kommet frem til følgende to hovedområder skal vektlegges i Barne- og ungdomsplanen. Disse skal danne grunnlag for tiltak i handlingsdelen:

5.1 Alle barn og unge i Molde skal oppleve en god og trygg oppvekst

De fleste barn og unge i Molde kommune har det bra, det bekreftes i ulike kartlegginger og undersøkelser. Et stort flertall av ungdommene som er spurt i Ungdataundersøkelsen sier at de har et godt forhold til sine foreldre. Resultat av brukerundersøkelser bekrefter at foreldre er fornøyd med barnehagetilbudet, Ungdata- og elevundersøkelsen viser at de aller fleste elever trives på skolen. Mange ungdommer deltar i de ulike fritidsaktivitetene som finnes. Et stort flertall opplever at de bor i et trygt nærmiljø.

Samtidig går det fram av resultatene fra Ungdata- og elevundersøkelsen at ikke alle trives på skolen, det er en del elever som opplever mobbing, og en god del ungdommer oppgir at de har helseplager, spesielt psykiske helseplager. Det er også en del ungdommer som ikke fullfører videregående skole. Selv om tallene for frafall er lavere i Molde enn i Møre og Romsdal fylke og landet, er disse ungdommene spesielt utsatt for både psykiske og fysiske helseplager, og risikoen for uføretrygd og behov for sosialhjelp er betydelig.

5.1.1 Gode universelle arenaer/oppvekstmiljøer

Barn og unges oppvekstvilkår er sammensatt, knyttet til hjem, barnehage, skole og fritid. Det offentlige rom og ferdselsårer er også arenaer der barn og unge ferdes.

Familien er barn og unges viktigste oppvekstmiljø/arena. Oppvekst i en familie som har gode og trygge rammer både økonomisk og sosialt, og som vet at det finnes hjelp når det er behov for det, er et godt utgangspunkt for en god oppvekst. Godt foreldreskap gir trygge barn. Stabilitet i barnets liv er en hjelp for å gjøre dem robuste nok til å håndtere små og store utfordringer de møter gjennom livet. Det som skaper uro for foreldre vil også påvirke barn, større belastninger som rammer familien vil dermed kunne være en risiko for barnas utvikling. Foreldrestøttende arbeid vil derfor være sentralt for å bidra til en god oppvekst for barn og unge. Der familien ikke strekker til, har samfunnet plikt til å gi barn og ungdom gode omsorgstilbud og oppvekstvilkår.

Gode, inkluderende og helsefremmende barnehager, skoler, SFO og fritidstilbud, der barn og de unge opplever mestring, tilhørighet og mening, er et godt grunnlag for vekst og utvikling, dannelse og helse. Helsefremmende arenaer betyr at faktorer som fremmer helse og trivsel styrkes, og faktorer som har negativ innvirkning skal minskes – for alle barn og unge. Trivsel, å bli sett og føle seg trygg og inkludert, oppleve vennskap, mestring og gode opplevelser er faktorer som bygger opp om utvikling, læring og helse. Det fysiske miljøet ute og inne vil ha betydning, likeså ernæring og måltider som virker positivt på helsen.

Gode oppvekstvilkår betyr også tilgang til fritidsaktiviteter og møteplasser for alle barn og unge, der de kan møte venner og utvikle seg ut fra egne interesser. Det innebærer at barn og unge kan ferdes og oppholde seg trygt langs veier og i det offentlige rom. Breddeinnsatsen må settes inn her, der barnehage, skole, SFO, kultur, kulturskole og frivillige aktører samhandler systemrettet og konkret. Målrettet samarbeid med fokus på fellesskapet og inkludering for alle barn og unge er nødvendig.

Kommunen har et grunnleggende ansvar for ivaretagelse av befolkningens sikkerhet og trygghet innenfor sitt geografiske område, og har viktige oppgaver når det gjelder forebygging innen beredskap. Beredskapsarbeidet skal være en naturlig del av de daglige oppgavene, og må derfor ha fokus i enhetene. I all kommunal tjenesteyting skal det foreligge planer for hvordan tjenesten skal kunne drives i ekstraordinære situasjoner der uønskede hendelser setter tjenesteytingen på prøve.

5.1.2 Sosial ulikhet

Det er i de seneste årene kommet stadig mer forskning som understreker at en satsing på gode allmenne levekår og oppvekstmiljø for barn og unge vil, i tillegg til å komme det store flertallet barn og unge til gode, være en god strategi for de som trenger ekstra hjelp og støtte. Rapporten «Sosial ulikhet i helse: En kunnskapsoversikt» konkluderer med at strategier som retter seg mot hele befolkningen - universelle tiltak – vil kunne ha størst innvirkning på folkehelsen.

5.1.3 Tidlig innsats

Selv med en sterk satsing på gode arena for alle, vil det være barn, unge og familier som har behov for ekstra hjelp og støtte i kortere eller lengre perioder. For å begrense problemene og unngå en uheldig utvikling, er det avgjørende at utfordringer og hjelpebehov avdekkes så tidlig som mulig. Hjelp må komme raskt, og der det er behov for flere fagpersoner eller ulike instanser, må hjelpen være koordinert.

Det er mange i de kommunale tjenestene som er i kontakt med barn og foreldrene i barnets oppvekst. Måltrettet oppfølging fra helsestasjon og skolehelsetjeneste, samhandling, koordinering og samarbeid mellom instanser som barnehage, skole, barnevern, helsetjenester, kultur og fritid, politi m.m., vil kunne bidra til at innsats settes inn tidlig ved behov.

5.1.4 Informasjon

Informasjon om hva som finnes av tilbud og aktiviteter innen kultur, idrett og annen aktivitet på fritiden vil være viktig for barn, unge og deres familier. Informasjon må være lett tilgjengelig og tilpasses barn, unge og foreldre, både i innhold og form.

God og lett tilgjengelig informasjon er viktig for at riktig hjelp kan settes inn til rett tid og i riktig omfang. En lett tilgjengelig informasjon om hva som finnes av hjelpetjenester og hvordan komme i kontakt med dem blir derfor viktig overfor alle familier, barn og unge.

5.1.5 Samarbeid

Det er høy faglig kompetanse innen tjenester for barn og unge i kommunen. Tilbakemeldinger fra både ledere og ansatte i fagmiljøene tyder likevel på behov for bedre koordinering, samhandling og samordning på alle nivå i kommunen. For å styrke det helsefremmende og forebyggende perspektivet, og for en tydeligere retning innen tidlig innsats, er koordinering av det tverrfaglige samarbeidet nødvendig. Det forebyggende perspektivet trenger en helhetlig tilnærming der det i mange tilfeller vil være behov for samarbeid på tvers av fag, tjenester og sektorer. Ut fra tilbakemeldinger fra tjenestene ser det ut til å være behov for endringer i organisasjonen, og det foreslås at overordnet ledelse etterspør og stiller krav om rapportering av tverrfaglig samarbeid.

Alle virksomheter og enheter som arbeider med barn og unge må samordnes og rettes mot de samme målene. Når barn og ungdom settes i sentrum, må løsningene formes ut fra hva som er best for dem. Et helsefremmende og forebyggende perspektiv for gravide, barn og unge betyr tjenester som er lett tilgjengelig, og samhandler med andre tjenester som arbeider med barn og unge. Det må avklares hvordan det tverrfaglige arbeidet skal foregå og ikke minst tydeliggjøres hensiktsmessig bruk av taushetsplikt til beste for barn og ungdom.

Behov for koordinering og samordning gjelder alle tjenester som arbeider for barn og unge, også utenfor hjelpetjenestene. For å utvikle det friske, kreative og inkluderende oppvekstmiljøet trengs koordinering og samarbeid med kultur, idrett og annen frivillighet.

Når vedtatte planer foreligger, må planene gjøres kjent og implementeres innen de fagmiljøene som arbeider i de kommunale tjenestene. Det vil kreve systematisk tilrettelegging og oppfølging for å lykkes. Dette kan følges opp gjennom blant annet ledernettverkene, kommunes kvalitetsstyringssystem (Rettesnora) og via kvalitetsindikatorer (BMS). Slik kan denne planen bli et

styringsverktøy for å legge den langsiktige «kursen» og gi en styrking av helhet og samordning av tjenestene for barn og unge.

Det kommer fram et behov for tydelige tiltak og ressurser som innsats for inkludering av innvandrerbarn- og unge. En jevn og planmessig bosetting for mindreårige flykninger, unge voksne, barnefamilier og andre vanskeligstilte, tilgang til boliger, både kommunale og private, og gode rutiner for tildeling av bolig er viktig for en god integrering.

5.1.6 Medvirkning

Medvirkning er sentralt både for at barn og unge skal kunne påvirke samfunnsutviklingen på systemnivå, ha påvirkning på miljøer der de oppholder seg til daglig, og ha innvirkning på beslutninger som angår dem selv. Medvirkning er en forutsetning for utvikling av gode oppvekstmiljøer. Hensyn til barn og unge skal ivaretas ved all kommunal planlegging. Kommunens formelle organ, Barnerepresentanten og Molde ungdomsrådet, er viktige aktører.

Medvirkning skal ivaretas av alle tjenester som arbeider med barn og unge. Systemer for medvirkning skal gjøres kjent, og tjenestene skal ta hensyn til resultatene av befolkningsundersøkelser og tilbakemeldinger.

5.1.7 Konklusjon

På denne bakgrunn har Barne- og ungdomsplanen som sin viktigste satsning på gode barnehager, skoler, hjelpetjenester og fritidstilbud, og familiestøttende tiltak til alle. En slik tilnærming vil komme alle barn og unge til gode, også de som har behov for ekstra hjelp i lengre eller kortere perioder.

I tillegg er tidlig innsats en hovedsatsning. Innsatsen skal være koordinert, målrettet og basert på barnet, ungdommen og familiens behov.

For å oppnå dette er det behov for koordinerte og samordnede tjenester, god og tilgjengelig informasjon og system for medvirkning på alle nivåer.

Det er viktig at tiltakene i handlingsdelen vises igjen i kommunens strategi- og virksomhetsplaner.

På denne bakgrunnen legger prosjektgruppa fram en handlingsdel for perioden 2016-2020.

MOLDE KOMMUNE

Kapittel 6: Handlingsdel for perioden 2016 - 2020:

Foto: Molde kulturskole

Innledning til handlingsdelen

Handlingsdelen for Barne- og ungdomsplanen skal gi retning for prioriterte arbeidsoppgaver. Den skal være et verktøy for kommunens helhetlige planlegging og bidra til at kommunens enheter/virksomheter samordnes og rettes mot de samme målene. Planen har identifisert og påpekt områder som skal føre til kontinuerlig forbedring for barn og unges oppvekstsvilkår i Molde kommune.

Områdene i handlingsdelen er inndelt på følgende måte: Gode arenaer, styrke samhandling og koordinering, tidlig innsats, utjevne sosiale forskjeller, medvirkning og informasjon.

Handlingsdelen skal være førende for det arbeidet som foregår i de ulike enhetene. Et viktig mål i arbeidet med handlingsdelen er å samordne de kommunale planene og at handlingsdelen skal innarbeides i virksomhetsplanene. Dette skal bidra til mer langsiktig, helhetlig samfunnsutvikling og samordning av kommunale tjenester som gjelder barn og unge.

Barn, unge og deres familiers behov skal være direkte utløsende for utforming og utvikling av kommunens tilbud og tjenester.

Handlingsdelen er gjeldende for 4 år (2016-2020). Planen skal rulleres årlig og legges inn i årshjulet som en del av budsjettprosessen. Handlingsdelen skal evalueres og oppdateres. Gjennom forbedringskultur skal Molde kommune gjøre utvikling til en integrert del av den daglige driften. Molde kommunes kvalitet- og styringssystem skal ivareta oppfølging og gjennomføring av tiltak på en helhetlig måte på tvers av enheter.

Ny handlingsdel utarbeides senest innen 2020. Ansvarlig for dette arbeidet er Plan- og utviklingsavdelingen.

Handlingsdelen inneholder en oversikt over prioriterte tema i perioden 2016 -2020. Flere av foreslåtte tiltak gjennomføres kontinuerlig, andre starter gjennomføring på angitt årstall. Ansvar er fordelt på ulike nivå i organisasjonen, eller fordelt til en eller flere enheter. Ansvarlig uthevet med fet skrift, betyr at de har et særlig ansvar for å sette i verk tiltakene.

Tema 1: Gode arenaer, tjenester og tilbud for alle barn og unge innen barnehage, skole, hjelpetjenester, nærområder, idrett og kultur

	Tiltak	Gjennomføring	Ansvar
1.1	Inkludering, vennskap og trivsel skal prege tjenestene	Kontinuerlig	
a.	Systematisk arbeid med barns vennsksrelasjoner i barnehagen	Kontinuerlig	Fagseksjon barnehage Barnehagene PPT
b.	Systematisk arbeid med trivsel-tiltak i skolen (nulltoleranse mot mobbing)	Kontinuerlig	Fagseksjon skole Skolene PPT
c.	Styrke samhandling og systematisk arbeid mellom barnehage/skole/hjem/fritid i et helsefremmende perspektiv	Kontinuerlig	Plan- og utvikling Alle enheter Frivillig sektor
1.2	Øke fysisk aktivitetsnivå i hverdagen til barn og unge		
a.	Barnehagene opprettholder aktiv bruk av nærmiljø og natur som en arena for læring, utforskning og fysisk aktivitet	Kontinuerlig	Fagseksjon barnehage Barnehagene Kulturtjenesten Molde bydrift Andre enheter
b.	Fysisk aktivitet skal gjennomsyre både undervisning og fritid i skolen	Kontinuerlig	Fagseksjon skole Skolene Kulturtjenesten Molde bydrift Andre enheter
c.	Gjennomgang av arenaer for fysisk aktivitet • lekeplasser • nærmiljøanlegg • uteområder rundt skoler/barnehager for å sikre et godt og likeverdig tilbud	2017-2018	Plan- og utvikling Kulturtjenesten Molde bydrift Molde Eiendom KF Andre enheter
1.3	Trygg skolevei		
a.	Handlingsplan for trafiksikkerhet, jfr Planstrategi	2018	Molde bydrift Plan- og utvikling
b.	Utarbeiding av en handlingsplan for gang- og sykkeltiltak basert på kommunedelplanen «Hovednett for gående og syklende i Molde kommune». Blant annet anskaffe sykkelstativ/sykkelparkering der barn og unge ferdes	2017	Plan- og utvikling Molde bydrift Andre enheter
c.	Gjennomgang av adkomst til skoler/barnehager	2017	Plan- og utvikling Molde Eiendom KF
1.4	Kultur- og fritidstilbud for alle barn og unge		
a.	Tilgang til kultur- og fritidstilbud for alle barn og unge uavhengig av foreldre/foresattes økonomi og bakgrunn	Kontinuerlig	Drift Plan- og utvikling Kulturskolen

			Kulturtjenesten Andre enheter Frivillig sektor
b.	Etablere utstyrspool for utlån av utstyr til idrett og fritidsaktiviteter	2017	Drift Kulturtjenesten
c.	Kulturtilbud inn i barnehager, skoler og bibliotek	Kontinuerlig	Fagseksjon barnehage Fagseksjon skole Barnehagene Skolene Kulturskolen Kulturtjenesten
d.	Gjennomgang av prisnivå, lokalisering, transport	2017-2018	Plan- og utvikling
1.5	Møteplasser for barn og unge med ulike interesser og ulik alder, i hele kommunen		
a.	Gjennomgang av møteplasser for barn og unge i Molde kommune med fokus på • lokaliteter • aktivitet • innhold • behov	2017	Drift Plan- og utvikling Barnehagene Skolene Kulturtjenesten Kulturskolen Andre enheter
1.6	Legge til rette for organiserte og egenorganiserte aktiviteter for alle barn og unge		
a.	Opprettholde samarbeid med lag og foreninger, ulike idrettslag og Møre og Romsdal idrettskrets	Kontinuerlig	Kulturtjenesten Kulturskolen Andre enheter
b.	Gjennomgang av arenaer for egenorganisert aktiviteter	2017	Plan- og utvikling Kulturtjenesten Kulturskolen Andre enheter
1.7	Støtte og styrke foreldreferdigheter		
	Systematisere og videreutvikle foreldrestøttende arbeid, jfr. punkt 2.1 b	Kontinuerlig	Fagseksjon barnehage Fagseksjon skole Helsetjenesten Barnehager Skoler PPT Andre enheter
1.8	Ivareta beredskapsansvar for barn og unge		
a.	Oppdatere Ros-analyser	2016,	Alle enheter
b.	Beredskapsplaner oppdateres og øves på med jevne mellomrom	Kontinuerlig	Alle enheter

Tema 2: Styrke samhandling og koordinering			
	Tiltak	Gjennomføring	Ansvar
2.1	Legge til rette for bedre samarbeid, mer samhandling og koordinering mellom enhetene		
a.	Vurdere endring i organisasjonen med en overordnet funksjon som har ansvar for å samordne tjenestene for barn og unge	2017	Drift Plan- og utvikling
b.	Den overordnede funksjonen skal: • Sikre koordinerte tjenester til rett tid og i tilstrekkelig omfang • Tilrettelegge for gode samarbeidsformer, f.eks. etablere nettverk på tvers av enhetene • Sørge for felles kompetanseheving på aktuelle temaer • Prioritere innsatsen inn mot mer forebyggende arbeid • Legge til rette for å utnytte kommunens mangfoldige og kompetente fagfolk	2017	Drift Plan- og utvikling
2.2	Systematisere arbeidet rundt barn som pårørende	2017	
a.	Utarbeide prosedyrer for oppfølging av barna, og samarbeid mellom de som følger opp barna og de som følger opp de voksne	2017	Drift Plan- og utvikling Alle enheter
b.	Etablere funksjon som barneansvarlig innenfor tjenester for voksne	2017	Drift Plan- og utvikling
Tema 3: Tidlig innsats			
	Tiltak	Gjennomføring	Ansvar
3.1	Barn, unge og familier skal kunne vite hvor de skal ta kontakt ved behov om hjelp, og når de kan påregne å få hjelp. Det skal være lett å komme i kontakt med tjenestene	2017	
a.	Utarbeide en lett tilgjengelig og oppdatert oversikt over tilbud og tjenester	2017	Kommunikasjon/ Informasjon Alle enheter
b.	Lean som metode skal benyttes på tvers av alle enhetene for å sikre god koordinering av tjenestetilbudet. Minimum et tverrfaglig Lean-prosjekt årlig	2017	Personal- og organisasjon Plan- og utvikling Alle enheter
3.2	Utvikle hjelpetjenestene og sikre tverrfaglig oppfølging for alle barn (universelt), for grupper av barn (selektivt) og for det enkelte barnet (indikativt), basert på kunnskap fra kartleggingsarbeid, pågående prosjektarbeid,		

	forskning og sentrale føringer		
a.	Kartlegge eksisterende hjelpetjenester for barn og unge, herunder oppgaver, tilgjengelighet, kontinuitet, kapasitet, kompetanse (eksempel skolehelsetjenesten, PPT)	2017	Plan- og utvikling Drift Alle enheter
b.	Evaluerer barnevernvakt etablert 1.april 2016, årlig	2017-2020	Plan- og utvikling
c.	Utvide allerede eksisterende tjenester til voksne til også å omfatte barn og unge, eks psykiske helsetjenester, Frisklivssentralen	2017	Drift Plan og utvikling Alle enheter
3.3	Tidlig innsats ved f.eks språk- og lærevansker, mistanke om rusproblematikk, psykisk helseproblemer, omsorgssvikt, vold og overgrep. Identifisere og håndtere problem på et så tidlig tidspunkt som mulig	2017	
a.	Utarbeide handlingsplaner for Tidlig innsats	2017	Drift Plan- og utvikling
b.	Utarbeide overordnede felles rutiner for alle tjenester/virksomheter for varsling til barnevernet ved bekymring		Drift Plan- og utvikling Barnevern NAV PPT Barnehager Skoler Andre enheter
Tema 4: Utjevne sosiale forskjeller			
	Tiltak	Gjennomføring	Ansvar
4.1	Alle barn og unge skal kunne delta i sosiale sammenhenger, uavhengig av prisnivå, foreldre/foresattes økonomi og bakgrunn		
a.	Tilgang for alle til kultur og fritidstilbud jmf 1.4	2017	Kulturtjenesten Andre enheter
b.	Etablere utstyrspool for utlån av utstyr til idrett og fritidsaktiviteter , jmf 1.4	2017	Drift Kulturtjenesten
c.	Styrke integrering av innvandrerbarn	2017	Alle enheter
4.2	Tilstrekkelig tilbud av gode boliger for barnefamilier	2017	Molde Eiendom KF
4.3	Redusere barnefattigdom	2017	
a.	Utrede omfang og utfordringene i Molde kommune	2017	Plan- og utvikling Drift NAV
b.	Sikre helhetlig samhandling i kommunen	2017	Drift Plan- og utvikling
c.	Søke tilskuddsmidler		Drift

			Plan- og utvikling
Tema 5: Barn og unges medvirkning			
	Tiltak	Gjennomføring	Ansvar
5.1	Brukerundersøkelser skal settes i system i alle tjenester	Fra 2017 og med jevne mellomrom (2-4 års mellomrom)	Drift Plan- og utvikling Enhetene
5.2	Systematisere arbeidet rundt Molde ungdomsråd • Avklare Molde ungdomsråds koordinators ansvar og organisering • Politisk sekretariat ivaretar oppgaver for Molde ungdomsråd jfr andre råd	2017	Personal- og organisasjonsavdelingen Drift Plan- og utvikling
5.3	Sikre system for å ivareta medvirkning fra barn og unge i planarbeid	2017	Drift Plan- og utvikling
5.4	Evaluerer funksjonen som Barnerepresentant i Molde kommune		Plan- og utvikling
5.5	Gjennomføre Ungdata-undersøkelse	2018 Hvert 3.år	Plan- og utvikling
a.	Hele ungdomstrinnet	2018	Plan- og utvikling
b.	I samarbeid med Møre og Romsdal Fylkeskommunen vurdere hvilke trinn i videregående skole som skal delta	2018	Plan- og utvikling
5.6	Opprette et kommunalt foreldreutvalg for barnehagene	2017	Fagseksjon barnehage
Tema 6: Informasjon/digitalisering			
	Tiltak	Gjennomføring	Ansvar
6.1	Utvikle en digital portal der: • Informasjon samles • Gjøres tilgjengelig • Oppdateres jevnlig	2017	
a.	Samle informasjon om tilbud om fritidsaktiviteter	2017	Kommunikasjon Informasjonsavdelingen
b.	Samle informasjon om tjenestetilbudet	2017	Kommunikasjon Informasjonsavdelingen Drift
c.	Utvikle et forum for digital dialog mellom kommunen og innbyggerne, med vekt på både positiv og kritisk dialog	2017	Kommunikasjon Informasjonsavdelingen

Referanser og kilder

- Bae, B (2009) *Å se barn som subjekter – noen konsekvenser for oppvekstarbeid*
- Dahl, E, Bergsli, H, van der Wel, Kjetil A (2014) *Sosial ulikhet i helse: En norsk kunnskapsoversikt*, Høgskolen i Oslo og Akershus
- Folkehelseinstituttet (2016). *Barn, miljø og helse - Risiko- og helsefremmende faktorer*. ISBN (pdf): 978-82-8082-731-9
- Folkehelseinstituttet (2011) *Bedre føre var ... Psykisk helse: Helsefremmende og forebyggende tiltak og anbefalinger* Rapport 2011: 1 Nasjonalt folkehelseinstitutt
- Folkehelseinstituttet. Kommunehelse statistikkbank, internettside sist lastet ned 10.06.2016 <http://www.fhi.no/helsestatistikk/statistikkbanker/kommunehelsa>
- Forandringsfabrikken: «Mitt liv»-prosjektet internettside, lastet ned 10.06.2016 <http://www.forandringsfabrikken.no/foredrag-varen-2016-kloket-mot-vold-og-mitt-liv-barnevern/>
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal *Presseinfo 2016* [https://www.fylkesmannen.no/PageFiles/21885/Presseinfo%202016%20-%20Fylkesmannen%20i%20M%20og%20Romsdal%20110116 .pdf](https://www.fylkesmannen.no/PageFiles/21885/Presseinfo%202016%20-%20Fylkesmannen%20i%20M%20og%20Romsdal%20110116.pdf)
- Helsedirektoratet (2010) *Fra bekymring til handling, En veileder om tidlig intervensjon på rusområdet* Utgitt i samarbeid med: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Politidirektoratet og Utdanningsdirektoratet
- Jacobsen, G (2010) *Tverrfaglig samarbeid : pynt eller praksis?* Masteroppgave Høgskolen i Oslo. Avdeling for samfunnsfag
- Lov om barnehager (barnehageloven) Lovdata.no internettside, sist lastet ned 10.06.2016
- Lov om helsepersonell (helsepersonelloven) Lovdata.no internettside sist lastet ned 10.juni 2016
- Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) Lovdata.no internettside, sist lastet ned 10.juni 2016
- Lov om grunnskolen og den videregående opplæring (opplæringslova) Lovdata.no, internettside, sist lastet ned 10.06.2016
- Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturlova)
- Lovdata.no *Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging* internettside, sist lastet ned 13.06.2016 <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1995-09-20-4146> Helsedirektoratet www.forebygging.no
- Molde kommune *Boligsosial handlingsplan (2011-2020)*
- Molde kommune *Delplan Idrett og Friluftsliv (2014)*

- Molde kommune *Frivilligplan for Molde kommune 2014-2017*
- Molde kommune *Kommuneplanens arealdel for Molde, del 1 (2015-2025)*
- Molde kommune *Kvalitetsmelding for grunnskolen i Molde kommune 2015/2016*
- Molde kommune *Kulturplan for Molde kommune 2014-2017*
- Molde kommune *Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i Molde 2016*
- Molde kommune *Plass for alle – en plan for tilpasset opplæring (2013-2018)*
- Molde kommune *Prosjektet nye Molde idrettspark 2015*
- Molde kommune *«På egne bein i Molde og omegn» Sluttrapport til Husbanken, 2014*
- Molde kommune *Ruspolitisk handlingsplan 2016-2020*
- Molde kommune *Tilstandsrapport for grunnskolen i Molde Kommune 2014*
- Molde kommune *Tjenesteanalysen Barneverntjenesten i Molde, Midsund og Aukra, (2013)*
- Molde kommune: *«Vennskap på ramme alvor» (2013-2016)*
- Møreforskning og Høgskolen i Molde (2015) *Trygg oppvekst – helhetlig organisering av tjenester for barn og unge*, KS FoU-prosjekt nr 134033
- Oppsummering av gjennomgang av planer i Molde kommune som vedrører barn og unge, 28.04.2016
- Regjeringen (2016) *FNs barnekonvensjon* internettside, sist lastet ned 10.06.2016
- Regjeringen *Meld. St. 19 (2014-2015) Folkehelsemeldingen Mestring og muligheter*
- Regjeringen *Meld St.19 (2015–2016) Tid for lek og læring — Bedre innhold i barnehagen*
- Regjeringen *Meld. St. 26 (2015)Trygghet, deltakelse og engasjement – regjeringens arbeid for barn og unge*
- Regjeringen *Meld. St. 26 Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet (2014-2015)* internettside, sist lastet ned 10.06.2016 <https://www.regjeringen.no/no/tema/helse-og-omsorg/helse--og-omsorgstjenester-i-kommunene/innsikt/fremtidens-primarhelsetjeneste--narhet-og-helhet3/id2410502/>
- Utdanningsdirektoratet *Nasjonalt barnehageregister NBR*